Brieven der gemartelde apostelen

Govert Bidloo

bron
Govert Bidloo, *Brieven der gemartelde apostelen*. Hieroymus Sweerts, Amsterdam 1675

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/bidl001brie01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

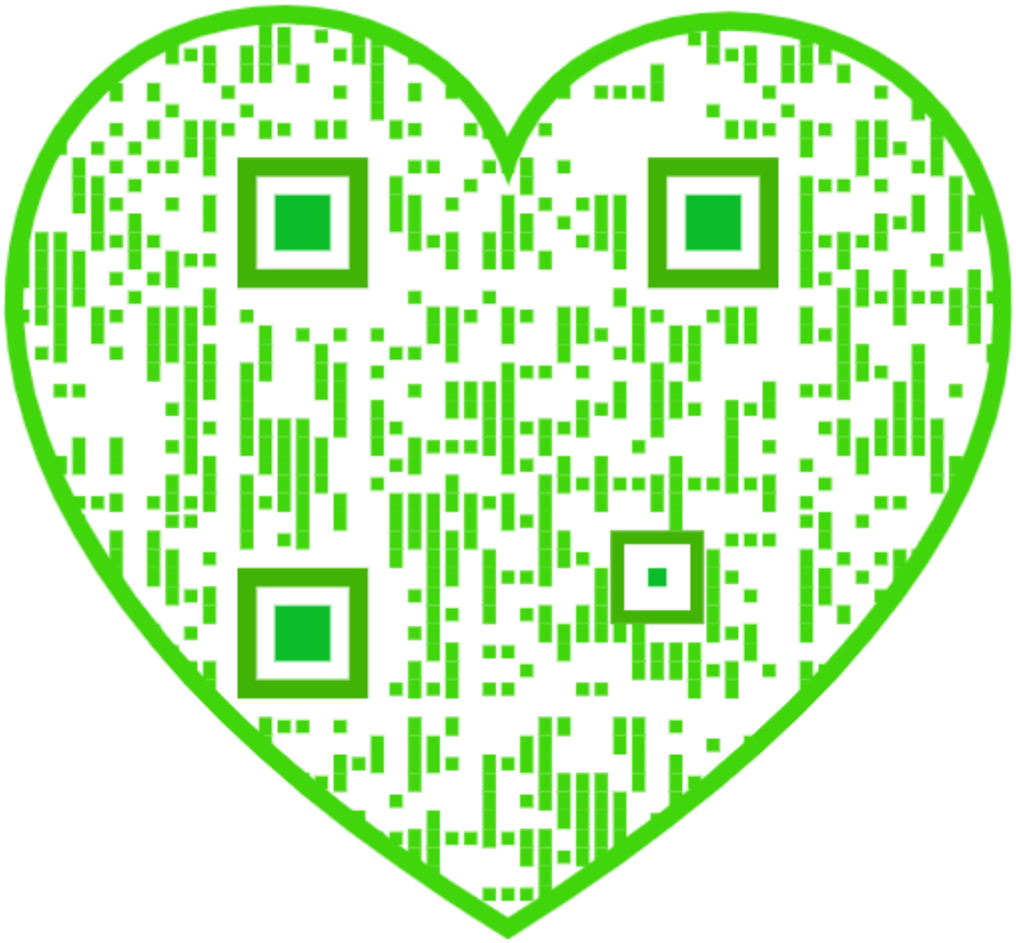

BRIEVEN Der Gemartelde APOSTELEN
Door G. BIDLOO
t' Amsterdam Gedrukt by H. Sweerts op den Dam 1675

Inhoud van de Titel-print.

HIer sucht een Mart'lares, Gods lieve tempel-Bruyt.
De puyn-hoop beeld de val der Kerk, en Salem uyt.
Gods Geest licht haer het kleed, aen de aerde noch gebonden,
Van 't aengesicht, sy toont de nieuwe Wet. haer wonden
Besproeien de aerde, daer de Martelaer uyt rijst,
Haer linker hand de Wet in steene taeflen wijst,
Bewaekt door 't eeuwig oog. de Palm die last kan dragen,
Komt haer van achteren beschaduwen, en schragen.
't Boek daer het Lam op rust, strekt haer een soen-altaer
Sy treed, als wars van vreugd, de blijde harpe-snaer.
Een Engel komt haer met een starre-kroon begroeten,
Wijl God gekruyst, gekroond, bebloed aen hand, en voeten
Haer uyt het gloeyend schild als tot voorbeeld strekt.
't Verschiet toont 't lijdend heir, dat na den tempel trekt,
Daer niemant binnen komt als met bebloede leden,
Of die als Bloed-getuyg voor God in't herte streden.

Aen de Edelen *Hoog-achtbaren Heere, mijn Heer* Joan Six, Heere van Vrouwmade, Oud-Schepen der Stadt Amsterdam.

V*Ergeev', geleerde* SIX*, dat ik uw breyn doe waren,*
So sig uw wacker oog gewaerdigt oyt dees blâren,
Maer van ter zij te sien, in moord, gewled, en brand.
Mijn diepe eerbiedigheyt maelt u een offerhand
In sprekend tafereel, niet met de bitt're soppen
Van ysoop-bund'len; maer besprenkelt met de droppen
Van Martel-bloed. laet toe.... maer 't zy mijn sang-nymph stout
Op 's mans eelmoedigheyt, en min tot dicht, vertrout,
Of dat het waerheyt is, my dunkt het manlijk wesen
Geeft stemmig-vrindelijk zijn oorlof klaer te lesen
Ik regt de bloed-banier dan van God Christus op
Daer 't leven werd gesmoord in vuur, en swaerd, en strop,
Daer rookend herte-bloed om wraek na boven steygert,
En Christus twalef-tal geen leet te dragen weygert;
Om stip te volgen op de lessen van haer Heer.
Geloov en lijden is het pit van Christus Leer.

So dan de keur der stof, schoon al te laeg geschreven,
Het minst vernoegen kan aen uwe wijsheyt geven,
Sal mijne Sang-heldin in dit geluk vernoegt,
Met stouter stappen treén, daer sy nu kruypt, en swoegt
Om naem uyt uwe naem, en groote geest te halen.
Ik vrees geen nijdig oog, laet al de werelt smalen,
't Hans moet sy horen, dat een Man als SIX *mijn dicht*
Gewaerdigt met sijn naem op 't voorhooft in het licht.

Edelen, Hoog-achtbaren Heere

U Ed:

Verpligste Dienaer

GOVARD BIDLOO.

Op de Brieven der Gemartelde Apostelen, *In Nederduytsche Vaerzen gesteld* Door Govard Bidloo.

HOe heerscht d'ondankbaerheyd in 't hart
Van 't allergrootste deel der menschen!
Wijl zy al ongeval en smart
Aen yder, die hen wel doet wenschen,
Aen zulken, die met groot gevaâr
Van eygen goed, en lijv', en leven,
Niet schroomen na het nut te streven
Van een onwillige, en domme schaar,
En 't zouw de deugd zo niet beswaren,
Indien het niets dan wenschen waren.

Maer ach! 't blijvt by dat wenschen niet,
d'Oprechtigheyt, in top geklommen,
Is een onlijdelijk verdriet,
Aen die hun godloosheyt vermommen
Met eene schijn van vroome daân;
Zy word versmaed, vervolgt, vertreden;
Daer zy moest worden aengebeden,
En, als het helder daglicht, staen
Met weêrgaloosen glansch te prijken,
En alle nevelen doen wijken.

Gesanten van dien goeden God,
Die zo veel kruys heeft willen lijden,
En stellen zich tot 's werelds spot,
Om 't schuldig menschdom te bevrijden

Voor eene welverdiende straf!
Gy hebt uw deel daer van genooten;
Maer noyt heeft u uw ramp verdrooten,
Gy bleevt standvastig tot in't graf.
Uw Heyland had voor u geleden,
Gy zijt hem moedig na getreden.

Het vonnis van een wreede dood,
En allerschrickelijkste pijnen
Had geene macht, om in die nood
Uw moedigheyt te doen verdwijnen.
Gy saegt, als Helden, zonder schrik
De dood kloekmoedig onder d'oogen,
Uw fier gemoed wierd niet bewoogen,
Gy wenschte na het oogenblik,
Waer in gy, voor uw God, het leven
Met blijdschap zoud ten beste geven.

Nu zit gy by des hoogsten troon,
Geniet een vreugd, nooyt uyt te spreeken
Met eene menschelijke toon,
Die heeft daer toe te veel gebreeken.
Beklaeg uw pijnlijk lijden niet,
Uw vreugd, zo groot, zo ongemeten,
Doet u zeer lichtelijk vergeeten
Alle uwe rampen en verdriet.
Wie zouw na zulk een dood niet trachten,
Daer zo veel heyls van staet te wachten?

Of schoon de wereld zulks niet acht.
Gy leevt in 't hart van alle vroomen,
Dat yv'rig wenscht, met al sijn kracht.
Uw leer en leven na te komen,

En roemen uw oprecht gemoed,
Als BIDLO, die zo net na 't leven
Heeft uw standvastigheyt beschreven,
Van u bezegeld met uw bloed.
Hy heeft hier mede willen toonen,
Hoe zeer hy wenschte uw deugd te loonen.
M. DOP.

Ad Amicum meum Godefridum Bidloo Epiftolas Martyrum Apostolorum Belgico carmine edentem.

C*aelestes epulae, Musaeo tincta lepore*
Pagina, & aeterna nectare faete liber,
Vosne sacri de culminibus laetissima Pindi
Detulit, & Clario, lavit in amne, Charis?
Vobis Aonio rorantes, fonte corollas
Texuit ipsa suis Uranie manibus?
An potius magnâ flammatum mente poëtam
Aurea divinus duxit ad astra calor?
Sic erat. aeterni meditantem oracla Parentis.
Sustulit aeternus ad sua regna Pater.
Hic fortunatos proceres caetusque piorum
Lustrat in aetheriis mens pia vecta rotis:
Quorum relligio sacro respersa cruore
Crevit, in immensum cladibus aucta suis.
Vive, pii vates operis, cui Fama pereuni
Ardet honoratum cingere fronde caput.
Sic Christo Musas, sic Musis jungere Christum
Discat ab exemplo postera turba tuo.
I. B R O E K H U S I U S.

Op de Brieven der Gemartelde Apostelen Door Goverd Bidloo.

KOn Nasoos geest de prijs der Roomsche dicht-kunst winnen
Wanneer hy brieven schreef voor Griekze Koninginnen,
En leende sijne pen Heldinnen vol van moet:
Wat eer sal 't hebben dat in 't duyts nu BIDLOO doet,
Door brieven kostelijk en konstelijk geschreven?
Die 't puyk der dichteren soo verr' voorby gaet streven
(Vergeef 't my, Naso; sy verdienen 't om de stof)
Komt toe een Lauwer kroon van onverwelkb're lof.
Dit licht verdooft uw licht. gy kunt met Griekse vrouwen
By Martelaren noch by heyl'ge mannen houwen.
Hier set den hemel self haer gonst den Dichter by,
En doet hem 't meester-stuk uytvoeren na waerdy.
't Is alles heylig, wat men hier beoogt. hier swieren
Geen hoeren lonken noch onkuysche minne vieren.
Hier leert men lijden en verdragen in de noot:
Hier set de deugt sich pal en tart de felle doot:
Hier is den dichter van een hooger geest gedreven,
Terwijl hy sterven leert om eeuwighlijk te leven.
Ik danke u, BIDLOO, voor dees hemels poëzy,
Die al de werelt doet verplichten, neffens my.
J. PLUYMER.

Op de Brieven der Germartelde Apostelen Door Govard Bidloo.

Klink-dicht.

R*Ampsal'ge Heyden, en gy hart-genekte Iooden!*
Gy die uw Heyland self saegt aen het Cruys gehecht,
Terwijl uw swack geloof met eygen schaduw vecht,
En hangen blijft aen 't leem van uw verdichte Goden:
Door lees dees' brieven van Gods lieve hemel-boden;
(Schoon dat de kruys-banier werd bloedig op gerecht)
Sy spreken hemel-tael, en, met een woord gesecht,
Hier vloeyt het Manna voor Gods vvaerde disch-genoden;
Hier stroomt een sal ge beek, hier straelt een godlijk licht
Vol leeringen: wie blijft dan niet aen u verplicht,
Vrien BIDLOO, *die ons wist, so leer saem voor te lichten?*
Gy leyd ons (door u dicht) de bloed'ge Kruys-poort door.
Wie sag ooyt Martel-kroon verrijkt met schooner gloor
Elk dank den maker dan voor sijn volmaekte dichten.
H. TERGOU.

Aen de hoogdravende en Geestrijke Dichter Govard Bidloo, *Op sijn* Apostel-Brieven.

HEt digten voegd niet alle man,
Maer schrand're BIDLOO, die soo kan
Als gy, *Apostel-brieven* schrijven,
Daer soo veel sout, en soo veel pit,
In yder woord, en regel sit,
Diens glori moet onsterflijk blijven.
Uw pen hoog-dravende van stijl
Braveerd Athenen, en de Nijl,
Ruk voort, en laet u Rijm-vlag waeyen,
Ja vlieg de werelt selfs voorby,
En schrijf veel BRIEVEN aen het Y,
Daer duysenden genot van maeyen.
Soo sal den woesten Arabier
(Uw BRIEVEN siende) 't Martelvier
Der helden vloeken, met de Mooren,
Of wel den dapp'ren Mantuaen
Sal tienwerf sweren, dat Lucaen
Of Maro, is aen 't Y herbooren.
Paulatim.
B. POERAAT.

Op de brieven der Gemartelde Apostelen, Berijmd door mijn Broeder.

Gloria post obitum major.

WAs niet genoeg de vuylste en wreedste dwinglandy
Op d'aerde te vergoôn, de moord, en rovery,
Bloed-schande, en vrouwen-kracht gewaerdigt men te stichten
In 's hemels uyt-gespan; die suyv're Tintel-lichten,
Beswalkt men met den naem van gruw'len sonder gâ,
Dees weyt men offer toe, dees jankt den dichter na.
Houd op: 't is lang te veel; verschuyl u, wiens vermeten
Tot noch de *Zonne-kring* heeft lasterlijk beseten,
„ Wreed, geyl gediert, gedrogt in mensch en beesten schijn,
„ Verhangen maegd, en gy schand-jongen van Jupijn,
„ Vlucht aterlingen paer: een rey van *heyl'ge Helden*,
Die voor den waren God haer ziel en leden stelden,
Dringd dwarsch door 't dik gedruysch van haer elenden heen,
Om in uw plaets vol gants te stralen na beneên.
Zy, wien de aerde, dood, en d'afgrond wou verdonk'ren
En weg doen, door de pijn, en smaed, en banden, flonk'ren
In 't eeuwig Sonne-rad van Gods barmhertigheyt:
Daer vloeien krachten uyt, die, op 't geloov gespreyt,
Het fijnste goud dertrouw, van yver, deugd, en waerheyt
Doen groeien; dat in 't vuur van 't heetst vervolgen, klaerheyt

En wicht behoud. maer hoe! wie louterdse van 't bloed,
Dat haer van al de leên de beulen so verwoed
Aftapten? waer 's hun pijn? wy siense vrolijk hupp'len
In 't sneeu-wit blinkend kleed. die gloeiend purp're drupp'len
Zijn door de tranen van 't geloovig mededoog
Reeds afgespoeld, gestremd door sterke liefd. dus vloog
Het levend-kerken-saed, selv uyt den dood, hoe grover
Mishandeld en vertrapt, den gantschen aerd-boôm, over;
Van Oost ten West, tot daer 't d'aaloude onkundigeên
Wel eer onmogelijk en al te kettersch scheen,
Voet tegen onsen voet te setten, daer de Assen
Van 't groot Heel-al het Noord en Zuyde op een doen passen.
Wijk dan uyt d'hooge kreyts Pharrasische Beerin,
Om uw geschonden eer en vorm, onwaerdig in
De Diamente spil van d'onver-wrik're naven
Der heem'len om-swier. dit voegd vaster licht te staven;
Dit past den grooten held, en Afgesanter tot
Het Jood-en Heydendom, ten zegen-rijken lot;
Die 't al in alles heeft beproefd en door gestreden.
Die, wen de blinde drift sijn geestelijke ooge-leden
Toe kleefde, dwalende, man-moedig niet te min
De vaderlijke wet hanthaefde; tot hy, in
't Natuurelijk gesicht verduystert, sag na binnen;
Selv lust kreeg in het leed, en leerde in 't lijden winnen.
Die roem en schatten achte als drek en schâ; die toen
Hy door het swijgen mocht 't gescheur der scorpioen,
Der swepen striemen, 't blok, de band, en boei, en keten
Ontkomen, dese vrees standhaftig heeft versmeten:
Wiens hoop, als een magneet, recht-streex trok na sijn deel,
Tot hem een Roomschen beul den bijl streek door de keel.
So sek'ren zeyl-licht kroon de vastste uyt alle starren;
Den Christen stuurman, om in gissing niet te warren,
Ten Heyl-baak in de zee van weder-waerdigheen;
Daer anders licht noch heul, noch hoop, noch haven scheen.

Wel aen (help Gods genâ!) mijn *Broeder* dat dees *Brieven*
Meer ziel-beroerelijk ons hert en ernst door-grieven,
Als die van wufte min, verdigte beusel-praet,
Vley-stoffen van het hof, of streek-konst in den staet.
Soo moet de kracht, en t'nut der Martel-starren stralen,
Door de bespiegeling der aerdsche zinnen, dalen
Tot in den geest, en daer het zaed der zaligheên
't Gellove, liefde en hoop, in boete en deugt der zeên
Op queeken, tot een vrugt ter jongster oegst, wiens krachten
Geen stervlijk oog of tong besefte, of ter gedachten
Oyt op-klom in het top van 't al volmaekst, die my
En elk, en u de ziel ten eeuwig voedsel zy.
Soo heeft den *Bloed-getuyg* met winst gespild zijn leven,
Wy niet onnut gehoord, gy niet vergeevsch geschreven.
L. BIDLOO.

Aen Govard Bidloo,
Op sijn Brieven der Gemartelde Apostelen.

GOVARD BIDLOO
Anagramma.
BID GOD VOOR AL.

D*Us toont ons* BIDLOO *in der daet*
Dat naem en daet wel samen gaet,
Uw Brieven konen deftigt leeren
Hoe dat men God voor al *moet eeren.*
Otto Fabricius Hanovie.
S.S.T.L.

Aen de Christenen dezer Eeuwe: Over de Brieven der Gemartelde Apostelen van Govert Bidloo.

O *Christen-schaar, die in't vergeten stelt,*
Hoe 't Heydesch rot, door moort-lust en gewelt,
't Apostel bloet, zo dierbaer, heeft vergoten:
Kom rijs eens op, doorleest dees weynig blaan,
En doet u zelf met die gedachten aan,
Die BIDLOO *wis in't schrijven heeft genoten.*

Hy toont u hier, door puyk van poëzy,
Hoe door gewelt, en wreedemartlery,
Uw JESUS *kerk kreeg wasdom, geest en leven.*
Doch op dat gy 't verstaan zoudt met veel vrucht,
En zien hun kracht, hun vreugt en ziele-zucht,
Zo heeft hy't dus in BRIEVEN*-stijl geschreven.*

Zijt noit zo traag dat gy't niet eens en leest;
Maar dankt met my dien hoog-verlichten geest
Die schrijver van dees kostle MARTEL-SCHAAR *is;*
En wenscht dat hy mach erven tot sijn loon,
Uw JESUS *Naam, sijn Stadt, en Starre-kroon,*
En zijn in rang d'APOSTEL-SECRETARIS.
H. SWEERTS.

Brieven der Gemartelde Apostelen.

Petrus aen Julianus,
Een bekeerde Jode.

SIMON PETRUS *met het hooft nederwaerts gekruyst, onder den Roomschen Keyser Nero.*

Ik heb voorby gaende de verschillende gevoelens, na de getnygenissen
veler Geschiedenis-schrijvers
het sterven van PETRUS, als te Romen voor gevallen, beschreven, gelijk
Eus. lib. 2. cap. 25. en Egesipp. lib. 3. cap. 2. willen.

GOdvruchte JULIAEN, die vaek mijn tranen saegt,
Voor wien ik mijne krop, somtijdts heb uytgeklaegt;

Na dat gy Christus voor uw God had aengenomen,
Hoord nu mijn lachen ook, dat in de wal van Romen
Niet smoren sal; de klank der los-geborste lucht
Sal te *Antiochien* uwe ooren het gerucht
Inblasen, van mijn vreugt. ik heb u wel bewesen
Hoe weynig 's werelts wrok, en wreedheyt stont te vresen
Voor kruys-geloovigen, doch maer met woorden, thans
Sal mijn bevinden, met naturelijker glans,
En hounding, uw 't gemoet eens kruys-helts kunnen malen.
Mijn geeft verlangt, het vleesch in lijen op te halen,
Ik leev dan IULIAEN, in Neroos Martel-boey,
Hoe hy my meerder drukt, hoe dat ik meerder groey.
Ik heb het bloed-verbond van offer, en besnijen
Gewisselt na Gods wil in bidden, en in lijen:
Nadien tot dry werf toe de meester my gebood
Sijn wil, en woord met ernst te leren aen den Iood.
'k Ben altijd reed geweest in seggen en in vragen,
Nu durve ik swijgende my in het strijd-perk wagen,
Daer 't bloed, en leven kost. geen haen sal met gekraey
My meer verwijten, dat ik met de winden waey
Van voorspoet, en geluk. 't is waer ik dorst de Priester
Niet onder de oogen sien: maer 't manlijk hert, nu driester,
Sal niet alleen sijn tael voor maegt, noch lijf-trauwant
Ontveynsen, maer de wraek die al haer kracht inspant,
Om my, gelijk wel eer, het hert weêr te verbasen,
Ten spijt, God Christus naem in 't wrevlig aensicht blasen.
'k Ben meer geboeit geweest, maer nimmermeer so bars,
Toen was ik pijn, en leet, maer nu het leven wars,
Dat maer op aerde leeft. na dat ik voor den Tempel,
Een kreupele gewoon te bidden aen den drempel
Der Schoone poort, weêr tot gesontheyt had gebracht,
Stont 't Iodendom verbaest om sulk een wonder-kracht.
Het Tempel Voor-hof sag wel kort ronts-om ons dringen,
Een drang van nijdige, nieusgier'ge leerelingen

Van Priesters, Sadduceen, en haters van de wet
Die door gemaekte schijn, het nedrig zijn verplet.
Joannes wierd met my door 's Hooftmans last gevangen,
De Priester Annas meer met hoovaerdy bevangen,
Als letter-kundigheyt, toonde ons sijn brede borst,
Vroeg dik van spijs, en spijt, hoe men dien kreup'le dorst
Genesen? door wat kracht wy dese wond'ren deden?
De Geest ontbond mijn tong met leeringrijke reden,
Ik maekte Christus Kruys, en sijne lessen groot,
En noemde dese kracht, 't gelooven in sijn doot.
Die strakx noch kreupel was kon sijne trots bedaren,
Sijn hevigheyt, te heet om heel niet uyt te varen,
Gebiet, dat men de naem van Christus nimmer leert,
Hy swijge die God mint dan aertsche menschen eert,
Wy spreeken: laet haer't rot van Hof-en Tempel-knapen
Vry vleijen, om het vet van onbesmette schapen
Te likken, van den rand van het vergulde altaer,
Vry strelen om soldy, de onnoosle in het gevaer
Van hare grimmigheyt, en heete bloed-dorst brengen:
Het lust ons niet, wy zijn gereed wil, 't God gehengen,
Ons tot een offer-gift te geven aen haer wraek.
Kom voorhuyt-loose Jood, mijn lijk sal noch een baek
Verstrecken, in de zee van sware kruys elenden.
Gy schent my sonder schult, maer ik sal niet meer schenden
Sapphira, noch haer man om hare godloosheyt.
Heb ik uw dooden, reets van Weduwen beschreyt,
Gewassen, en gerookt met Eyp, en Pijn-boom bladen
Spreek, heb ik Tabitha toen my de vrouwen baden,
Niet levendig gemaekt? 'k heb duysenden bekeert,
Maer duysenden vergeefs God Christus Woord geleert.
Ik wist door Gods kracht wel een Hooft-man te bekeeren,
In de beroemde stad, die Caesars naem ter eeren
Door Vorst Herodes aen den oever is gesticht,
Die Carmels heuvel-spits, vol druyv, heeft in 't gesicht.

Ik trok vernoegt te rug, maer daer wierd my verweten,
Dat ik met Heydenen verkeert had, en gegeten;
Als of de voorhuyt haer belette vroom te zijn.
De werelt is gepaeyt met uyterlijke schijn.
Nu revelt gy niet meer van Talmud, noch Rabijnen,
Van in het pronk-kleed in den Tempel te verschijnen,
Gy haekt niet na de tijd van 't Lover-hutte feest.
Uw tanden schuwen niet 't verbode onreyne beest.
Een nieuwer wet heeft u het oog van 't hert ontsloten,
Van reyn, en onreyn recht de kennis ingegoten.
Nu dekt gy 't hooft niet meet met 't sijne lijnwaed kleet,
Noch helpt op 't sien der wet, een uytgelate kreet,
Van oude, en jonge kunne al even blink gekeken
Op goude çier-draen, daer het kleet mede is doorsteken
Op goude knoppen, daer het Maegde-pergament
Der Wet-rol, opgerolt, vele eeuwen ongeschent
Bewaerd wert; vol van drift ten doven hemel voeren.
Nu kan het deluw licht der lamp u niet ontroeren.
Nu wert 't gekerstend hert de kinder-ernst gewaer,
Van 't stemmig Kerk-gebaer, niet meer dan Kerk-gebaer.
Nu kan de ziel op 't bloed des waren Hylands, hopen.
Vliegt blinde Joden, vliegt, set deur, en venster open,
Wanneer het bruyn-blaeuw swerk met vale taning, de aerd
Beschildert, kort daer op een yslijk on weer baerd,
En wind, en blixem stijft, met kracht van donderslagen:
Wacht uw Messias vry in los-geborste vlagen,
Die de ondermaensche lucht uyt hare boesem bracht;
Wy hebben desen dag gesien in stille nacht
Verrijsen, uyt de kim der *Bethlemitsche* velden,
Uyt *Bethlem* dat voor lang de Godsgesanten melden,
En self Herodes kon, de ware Vrede-vorst
In Vrede-tijd belooft, wiens nederige borst
In vrede, en liefde gloeit, werd niet in dreun geboren
Van vuur, en kou-krakeel, hy streelde's Herders ooren

Door't weemlend hemels heir met sachte vreugde-sang,
In goddelijk vertoog, August hield in de prang
Van Janus Tempel-slot, self de oorlog vast geslooten.
't Was vrede, toen de mensch de Vrê-vorst heeft genooten.
Laet werelt Vorsten weyts bestuwt met stoet van wacht,
Ontzaglijk door de glans van Hoffelijke pracht,
In gout, gesteente, en zijde op Elpenbeene Troonen,
Of Stacy-wagenen, sich aen het volk vertoonen:
De Hemel-vorst laet sich in deerlijke armoê sien.
Die 't ongetelt getal der geesten kan gebien,
Wat kracht, of wesen heeft, aen sijne wil kan snoeren,
Voor wien den Seraphin 't gesicht moet neder-voeren,
Die Levens-vorst geest sich voor 't menschdom in de nood
Van al wat lastig is: ja self tot in de dood.
Komt Joden, leert hier uyt uw hovaerdy verlaten,
Uw selfs bedrieglijk niet, en trotze schijn-deugt haten.
Verwerpt den Tempel met al de ydele ommeslagh.
Bouwt God uw hert ten Kerk. sie Sion, sie den dagh
Van 't zegen-rijk verbond wil uwe nacht verjagen,
De smertelijke last, die u de wet doet dragen
Verlichten: ja ontslaen. Kom Sion, Sion kom!
Hoe kunt gy 't wygeren, gy zijt Gods heyligdom.
Nu kent gy JULIAEN, en 't kan mijn geest verblijen
Nu ik uw kennis weet, 't verschelen van 't besnijen.
Het hert besnijen van het mis-doen, doet meer vrugt,
Dan 't mes daer 't teder wicht sich onder wringt, en sugt,
En hoe 't sich rept, of niet, geprangt in 's Priesters armen,
De Wet moet voelen, doov' voor mêdooge en ontfermen;
Dat steene snij-mes, dat al knarssende doorkerft,
Door de Ouders ooren drilt, met bloed het vleesch beverft
Noch pas tot vleesch gestremt, wat moeder nijpt hare oogen
Dat oogenblik niet toe? 'k heb dikmael overwogen,
Hoe 't mogelijk kan zijn, dat nu haer Christus biet
Een sachter Wet als dees, de moeder-sucht sich niet

Tot dese sachtheyt geeft. dat Heydenen hun Goden
Op offer-dissen van gerooste kind'ren nooden,
Hun dochteren met vreugt een degen in het hert
Sien wringen, dat aldaer een eerstgeboorne wert
Door's Priesters hand gekeelt, kan ik noch iets toegeven:
Maer dat een volk, wien God beloften heeft geschreven,
Van 't juk der Wet noch eens door sijnen Soon 't ontslaen,
Geen sachtheyt kiest, voor straf, wat bryn kan dat verstaen?
Maer 't Iodendom, is dom, die hare Priesters laken,
Zijn ook van haer gedoemt, sy zijn so reede in 't maken
Van kruys, schavot, en galg, dat de een voor de ander tracht.
Te toonen, hoe hy 't woord des Hoogen-priesters acht.
Maer so een huychelaer de Priester kan betov'ren
Met eunjer-konst of greep, die çiert men 't hooft met lov'ren
In popel-kransen, die wert door de Stad gevoert
In rood-gebloemde zy: doch so hy't hert beroert
Des Keysers, moet de Stad hem eeren voor een heylig,
Dan mach (want dit 's de leus) de Vorst sijn lusten veylig,
Gelijk hy waend, voldoen. de guyglaer wert onthaelt,
De Vorst voor God, de Paep voor sijnen tolk gemaelt:
Ja schoon hy wert vermoord, leeft hy vergood hier boven,
So Priesters seggen, en de Burgeren geloven.
Ierusalem gedenk wat gy door my genoot,
Toen gy my in een ring van sware lijders sloot.
Mijn schaduw scheen genoeg om duyvels uyt te drijven,
Verminkte, en kreupelen in hare gang te stijven,
Segt trotze Sadduceen, wat gaeft gy my tot loon?
Nu veynst u niet beschaemt, gy zijt het niet gewoon,
Uw voor-hooft is verstaelt: nu, wat heb ik ontfangen?
Hebt gy des Keysers beelt in gout, my niet omhangen,
Ia Keysers beelt in gout, een roestig ysr'e band:
Maer so gy 't seggen dorst, verfoeyde gy de hand,
En 't slot niet, dat my in de kerker had geslooten;
Toen gy my niet en vond? of wierd gy overgooten,

Met tranen van berouw? ô! neen gy kampten nog
Voor uwe uytsporigheyt. gy schelden voor bedrog
Dat my een Hemel-geest de boeyen had ontbonden,
Gy waert te dol versot op Simons tover-vonden.
Die Simon, die de vriend des Keysers van de doot
Sou wecken, daer sijn kracht, niet ik, te korte schoot.
'k Moet u mijn IULIAEN, van *Simon*, noch iets schrijven,
Toen dit nu was mis-lukt, sou *Romen* hem sien drijven
Op lucht, en vleugelen; de Stad staet overend,
't Krieoelt om 't Capitool, al waer men de oogen wend,
Zijn grage kijkers, of stellagien tot kijken.
Men, sloot de lippen naeu, om niet van 't dak te wijken,
Daer de opgeblase mensch vast prevelde, en beswoer.
De lucht droeg hem een poos op vleugelen, strax voer
Een kreet ten Hemel op, dat God, hem kracht beschikte
Dat hy geen mensch kon zijn, een vol vernoegen, blikte
Uyt elx nieuws-gierig oog, 't gejuyg, en hand-geklap
Vervult de lucht, tot dat ik onder 't midden stap,
Mijn God beweeg, den trots des Toveraers te teug'len,
Die my verhoort, terstont onvielen hem sijn vleug'len,
Meteen het lijfter aerd; maer ik had God gebeên,
Dat hem de dood doch niet in 't vallen, mocht vertreên;
Op dat elk blijken sou sijn krachteloos vermeten:
Dat wierd hem, door sijn been gebrooken, bits verweten.
Maer Ioden, segt my weêr wat dank heeft my betaelt?
Ik heb des Keysers haet op mijnen hals gehaelt,
Vergramt, dat sulk een licht was uyt de Stad getrocken,
Mijn vrinden, rieden my om 't bloed-beluste wrocken
Des Keysers, wech te gaen: maer dit verhael sou mijn
Te ras na 't eynd doen gaen, vriend IULIAEN, wy zijn
Genegen, uw geheel ons leven af te malen.
Gy kunt noch uyt mijn leet, nut, hoop en blijdschap halen,
Wat heeft um vrind ô vrind gesuckelt, wat geleen!
Wat armoe doorgebracht, met vleelch, en vrees gestreen!

Herodes had in stilt getoetst het hert der Joden,
Met Broeder Jacob door een degen-slag te doden;
Gesien dat haer dat spel, dat treur-spel, wel geviel:
Dies barst sijn moord-dorst los, de vrees, die wederhiel
Eerst 't weyen in dat velt; nu mogt hy adem halen,
In 't wreeken de acherstal ten vollen af-betalen
Aen 't weereloose volk. ik moest sijne eerste tocht
Ten doel staen. 't mane-jaer had ons de tijd gebrocht,
Van 't ongesuurde brood, wanner ik wierd gegrepen,
Met last, van my terstont ter Kerker in te slepen:
Maer om het Pascha-feest, by Ioden hoog geacht,
Niet te besoetelen, wierde ik de wack're wacht
Gerustlijk toebetrouwt, van acht paer Solde-knechten;
Om na het Pascha-feest, mijn saek voor 't volk te slechten:
Ia slecht genoeg. de nacht die voor den dag ging, dat
Ik horen sou, wat recht, de Koning op my had,
Wierd ik met ketenen gebonden aen twee wachten,
Daer de and're voor de deur des Konings wil betrachten.
Nu kon ik, so elk dacht, den Keyser niet ontstaen.
Wanneer het starre-heir door 't gloeyende safraen
Des dageraets, begon een-verwig te verbleeken,
Hun hoofden nu alrê van 't hooge top-punt weken,
En my de sluymer-sucht had vry van sorg gemaekt,
Wierd ik geroert, gewekt, en van mijn boey ontslaekt;
Een Hemel-geest, gebood mijn schoen-zool aen te binden,
Te volgen, hy ging door twee wachten, tot wy vinden
Een gruwelijk gevaert, een ysre kerker-poort,
Die wen hy op moest, van een yder wierd gehoort;
Die sich van selfs ontsluyt. maer 'k sette mijne benen
Geen straet weegs met hem voort, de leydsman was verdwenen.
Mijn sinnen gants verrukt verbeelden sich een schijn,
Sy waenden vry te sien; maer geensins vry te zijn.
Dan ik vond my verlost, toen ik quam tot mijn selven.
Sluyt Vorsten, sluyt Gods volk in nare straf gewelven,

Schuyst grendel, bouwt, en spie, door hout, en yser heen.
Legt sware ketenen om hand, om arm, en been.
Propt voor-portalen vol, van eyge lijf-schut benden:
Gods knechten dragen sorg, beschutten haer voor 't schenden
Van u Moort-dorstigheyt. het Hemels heir belacht
De zenuwlose wil van uwe Kinder-kracht.
Wat mach de stof-worm sich, op aerde en as verheffen!
Een swaert, een arm, een wink kan hele legers treffen.
Gy self verwaende Vorst van 't volk, als God, ge-eert,
Werd van 't veracht gewormt van God gedoemt verteert.
Mijn *Juliaen*, laet ons wat uyt de werelt treden,
'k Heb mijne, en uwe God, gekent in vleesche leden,
Sijn wonderen gesien, sijn lering vol van keest,
Uyt eyge lip gehoort; ja met sijn sal'ge geest
Aen de oever, na de Vorst *Tiberias* geheten,
Met brood, en visch, in vreugt, het middagmael gegeten.
Maer'k heb sijn kracht noch noyt, so wel, als nu gekent.
Hy droogt mijn tranen af, hy geeft my moet, hy went
De stormen van de wraek, te fel op mijn gebeten,
Van mijne onnoselheyt; en drukt in 't vry geweten
De wisse waerheyt, van het Martel-helden-loon
Te krijgen van sijn hand, mijn *Juliaen*, of schoon
De geest een ogenblik moet onder 't altaer suchten,
Daer het verdrukte heir om wraek roept, de genuchten
Daer 't breijn van is vervult, betalen rijkelijk
Het sweet van 't lichte leet. Wijk, weytse werelt, wijk,
Mijn naekte ned'righeyt is, van God self, verheven,
Om in de volheyt van sijn Koningrijk te leven,
Met hem een Avontmael te houden aen den disch,
Daer het geheyligt Lam in 't eeuwig Paesch-feest is.
Thans voel ik, dat de dood een ingang is ten leven:
Want 't leven dat ik leef, wil sich aen 't sterven geven,
Om vry van smert, en dood, te leven voor altijt:
Ik weet, mijn leerling, dar gy in mijn lijden lijt,

Dat yder nagel, die door mijne leen sal dringen,
Op uw gevoelig hert, weerom te rug sal springen.
Maer troost u in mijn doot, en matig uwe Rouw.
Wat rucken sy doch neer? 't bou-vallige gebouw
Mijns lichaems, door den tijd alreeds ter aerd gebogen,
Sig self maer in de weeg, de Son heeft ook mijne ogen
Al tienmael seven jaer, sijn schittering doen sien.
Ik ben die glans, gewoon van nacht, en damp te vlien
Al moede, hy leve vry die 't leven lust, wy sterven,
Verlangen 't schandlijk hout, met eerlijk bloed, te verven,
En 't silver witte hair te çieren, met de gloet
Van Bloed-robijnen, stijf gestolt, uyt hand, en voet.
Dien hof-pracht past de rey van Christe-Hovelingen:
Die, hier veracht, by God het Halelujah singen,
Dat noyt in de oren drong van 't sterfelijk geslacht.
Daer my mijn bedgenoot ter heylige Bruyloft wacht.
Ik kom, mijn waerde, ik kom; ik haek by u te wesen,
Die niet meer vresen kunt, dat noch mijn vleesch, wil vresen.
Een dag schijnt my een Eeuw, waer blijft het Moorder Kruys?
Komt, wrede Joden komt, helpt my voor altijt t'huys.
Maer *Juliaen* 'k heb noch uw vrintschap yets te vergen
Wilt voor de tedere mijn wrede dood verbergen,
Ten minsten, eerst haer, hert bekrachten, door uw woord.
De schrik te niet doen, is 't verwinnen van de moord.
Groet *Eunus* onsen vriend, en Godgeliefde broeder;
'k Beveel u, en de Kerk, den eeuwige Al-behoeder;
Schrijv' aen *Capernaum*, dat Rome op dese dag
My sterven siet aen 't kruys, en PAULUS door een slag.

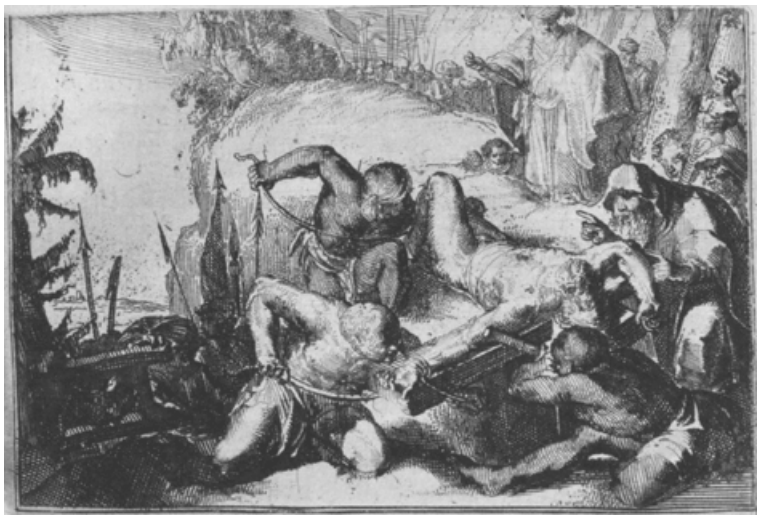

Matthias aen Ornan,
Van het Christelicke tot het geloof der Esseen overgeslagen.

MATTHIAS, *den Heyligen Apostel, op een Steen-rotze, aen een kruys gebonden, met steenen beworpen, en daer na onthalst.*

MOest ick dan voor mijn dood, de droeve val noch hooren
Van ORNAN? is't al waer! kan ORNAN weêr sijne ooren

Besteden, om de ESSEEN, so vaek van hem gedoemt
Daer Christus heyligdom, en godtheyt wierd geroemt,
Godts Wet, en wijse Woort veragt, te hooren lastren!
Valt dat in ORNAN dan! die man van God verbastren!
Ge waen de Heyligheyt, en schijn deugt minnen! agh
Wat treft die misdaet my! ik voel de wederslag,
Der neergeslage ziel, vervallen in Gods tooren.
Gy zijt gevallen; maer ik kan de sugt niet smooren,
Die in mijn hert, tot u, wel eer mijn vrient, nog sugt:
Eer my den adem dan, en sy sal 't haest, ontvlugt,
Wil ik aen ORNAN, ach! de Naem kan my ontroeren,
De laetste plichten, van een trouwe vriend, volvoeren.
'K wil proeven, of ik niet, en of het God noch gaf!
't Versturve Christ-geloof kan wecken uyt het graf
Van ydle sinnen-dienst. Hy pleeg noyt hart te wesen,
Maer nu verandert, staet sijn wreevligheyt te vresen:
En of hy hart was, vuur, en kracht maekt yser week.
My dunkt, als gy dit blad besiet, sie ik u bleek
Van schrik, en schaemt, om dat gy hoog aen God verbonden,
Voor my niet liegen kunt, dat gy in JESUS Wonden
Uw heling, in sijn doot, uw leven hebt gesien.
Wel ORNAN, kunt gy nu van 't eeuwig leven vlien?
Kan sich uw wacker oog aen 't uyterlijk vergapen?
Kunt gy, om dat de ESSEEN geen vrouwen oir beslapen?
Geen vleesch genieten, en sich wachten van den Wijn,
Dan wanen, dat sy meer dan wy geheylicht zijn?
Neen ORNAN, 't is dat niet, die Sinne-pop mach sinnen
Der suffers, u we niet (die weten meer) verwinnen.
Gy weet, dat Christus Wet geen strengheyt u verbiet;
Dat wie neerslachtig sich in sijne kleynheyt siet,
Van Christus wert verhoogt wilt gy uw lust onthouwen
Het lecker beeste vleesch, de druyve drank, en vrouwen?
Dat doet; maer doet het niet om u in heylge schijn
De mensch te laten sien; maer heylig hem te zijn

Die geen verborge deugt laet onbeloont beleven.
Beeft gy niet nu gy 't leest? ik kan in 't schrijven beven,
De hevigheyt verhit met regt, mijn rijend bloet,
Wen my te binne komt, dat gy met dartler voet
In 't aensien van Gods wraek, de ziele-spijs durft schoppen.
Los-moedig, met het woort der ned'rige eenvoud, poppen.
Vaer neder, sterke Gods, betuyg hem wie gy bent.
Gebie u lijt-staffiers, waer door gy 't schenden schent,
Dat sy u kracht ten Kreytz van alvermogen voeren.
Betoon, ô! neen, betoom, ik voel mijn ziel beroeren
Door mededogen, tot mijne eertijts trouwe vrint,
U grimmig wreeken, daer uw schepzel voor verswint,
De reukeloosheyt moet in as, en stof verstuyven.
Kom ORNAN, maer kom stil, leer 't kirren van de duyven:
Want woorden hoeft gy niet laet uwe long de lucht
Opkroppen, tot sy eens God duysend suchten sucht,
Gena leeft eeuwig in de bron van 't al vergeven.
Kent gy de wanhoop niet? so leestse, ik ben verheven
In JESUS twalef-tal, na dat door 't gierig hert
Van Judas, dat sijn naem van elk verspoogen wert,
God Christus was verraen, en 't onbetoomde wreeken
Der Ioden, op sijn woort, en wond'ren blind gekeken,
Ten Moord-spel was beschikt: hy sturf, en leeft, maer eer
God 't leven hier verliet, bracht Iudas 't bloed-gelt weer,
Bekende schult; maer ah! vergeefs, 't gewisse aen 't wroegen
Misgunt hem vrede, en lust; men sag hem doods bang swoegen;
Het drayende oog puylt uyt het gloeyend aengesicht.
Sijne eene hand grijpt hair, en de andere weert het licht.
De hersens, en het hert door 't knagend leet geswollen,
Helpt duysend tochten, in een oogenblik, aen 't hollen.
Hier, klopt de weldaet van sijn meester aen 't gemoet;
Daer, klapt de Moorder kus. nu waend hy dat het bloet
Reets in sijne oogen druypt, dan dat hy 't lijf siet hangen.
In 't eynd dat hy de lugt de laetste sucht, siet vangen,

Die Jesus, nat van sweet, ten bange borst uytblaest.
Hier staet mijn veder self, onthey stert, en verbaest,
Te swack, on in uw bryn een beeld van 't nare krijten,
Van 't harte kloppen, en het gillen, van 't verwijten
Der ondaet, van 't gehuyl, 't gesever, en 't geknars
Van Tand, en Nagelen geen kone-krabben wars,
Te schilderen. hy kan niet, hoe hy 't soekt, bedaren.
Trekt buyten, daer hy dus omtrent komt uyt te varen.
Dat nu de Son sijn gloet voor eeuwigh vry verberg.
Sink Maen, en Star, en al dat lichten kan, ag terg
Mijn haetlijke oogen niet. ik wil mijn val betreuren
In Nagt-nare eensaemheyt. mijn hand hoe dorst gy beuren
Die silvre Moord-soldy? die uwe ziel verraed!
Vervloekte geld-dorst, gy waert de oorsaek van dat quaet.
Fy! laffe lip hoe dorst gy 't lijtzaam lam genaken?
Maer 't is te laet gesugt, laet ons een eynde maken
Van 't leven dat on pijnt. ah dat ik maer in 't graf!
Voor eeuwig rusten mogt, soo was mijn straf niet straf.
Ik durf 't nu al bestaen de ziel is dog verlooren,
Te godloos God gehoont, om na mijn stem ten hooren.
Komt handen, strekt my nu voor beulen, wygert niet;
Komt helpt my uyt 't verdriet, gy hulpt my in 't verdriet.
Maer sagt, dit helpen sou mijn wedom maer doen groeien
Ik voel, ay my ik voel, de vlam des afgronds gloeien:
Mijn benen bergt my, vlugt verschoont de ziel soo lang
Gy kunt, van dese straf, laet ik noch eens mijn bang
En hygend hert met rust, en versche lugt verquikken
Help God is dat mijn geest verbasen een verschrikken!
Siet daer hey sweemsel van mijn meesters Godlijk beelt,
En sal die sterven, daer de oneyndigheyt in speelt?
Het hayr rijst my te berg, 'k sie duysend helsche schimmen,
En eunjer-geesten dol van wraek, en wagten, grimmen
Op mijn gedoemde ziel. daer lagt het tempel Rot,
Om mijne godloosheyt, daer wert mijn leet bespot,

Daer braekt den hemel vuur om Judas te versengen.
Daer wil de Regen niet die korte doot gehengen.
Ik kan niet langer, 't leet smoore in mijn heesche krop.
Voort hopelose hant, verstik my in den strop.
Dats wan hoop ORNAN, dats gewelt niet uyt te drukken
Dat is het swaerste van ziel-plettrende ongelukken.
Bekeer u, eer die straf uw hoofd, en hoop verplet.
Gy eyscht, gelijk gy segt, een strenger sedewet.
Een schoone Mom om uw veranderlust te decken.
Wilt gy u pynigen? ga na die langen trecken,
Daer ik om Christus Naem versmaetheyt heb gesmaekt.
Leev armelijk in 't lant dat alle Godsdienst wraekt,
Of niet dan duyvels dient, by hun geagt voor goden.
Daer wert 't onthouden van de lust, van self, geboden.
Hoor waer den Aspar in de breeden inbreuk bruyst.
En Hyssus over steene, en harde gronden ruyst.
Ga leef daer heyliglijk. hoe meent gy dat de greynsen
De schalkheyt dekken, en uw togten ons ontveynsen?
Neen, dat gy Christus vliet is om dat sijne Leer
Niet vergeselschapt gaet, met staet, met rust, en eer.
De Burgers zijn gewoon gestrenge ESSEEN te groeten,
Geen Christenen, dats stof om lastren aen te boeten,
Een tijn-verdrijt der wraek, daer mag de Schorpioen,
En Stiere leedre sweep sijn lust, en best op doen.
Dat bleek te Salem, daer ick onder Joodsche roeden,
My en mijn God ten roem, gewaerdigt ben te bloeden.
Gy noemt de Wet niet streng, om dat u Christus niet
't Genot van Wijn, en Vleesch, of Vrouwen-lust verbiet.
't Gebruyk is elk gegunt, en 't misbruyk, elk verboden.
Eet beeste vleesch, maer leer uw eyge vleesch eerst doden.
Trouw eer gy brand, verfris het flauwe hert met Wijn,
Maer vlugt voor de overdaet, dats maer het ziel-venijn.
Bestraf de dronkenschap als wy, daer Bacchus vrinden
Om Olmetakken 't loof van rijpe druyven winden.

En waglend na den dronk, met tros, en schael, en kan
't Beelt eeren, dat gevoert van 't Tygeren gespan,
Het hooft met Wijngaert kroont, en door 't gestadig leppen,
Het vette en vuyge lijf naeuw schijnt te kunnen reppen.
Help ons, het dol geschreeuw van Peans heyligheyt
Versmooren, daer men hem een onverminkte Geit
Of Bok ten offer brengt, daer Melk, en Honing-raten,
Van 't altaer sypelen, de Priesters uytgelaten,
So lang met vaersen, vol van namen tot sijn lof
Uytvaren, tot sy in het omgedanste stof
Der wijn-kapel, vermast, al hygend, nedersinken,
En daer de spraek ontbreekt, noch wijsen om te drinken,
Dan hout een altaer-knaep een gout besneden vat
Voor de open keel, tot haer de Wijn ten neus uyt spat,
De tong ten monde uyt hangt. Die heeft dan sonder smetten
Van overtreen, geviert het pit van Liber wetten.
Dus leven Priesters, denk wat daer 't gemeen dan doet.
So, uwe borst dan noch een vonk van Godsdienst voet,
Die de overdaet verfoeyt, ga leertse daer verfoeyen.
Dats van de Wijn. Wilt gy de lust tot vrouwen boeyen?
So u Jerusalem niet werk genoeg beschikt,
Reys na Iöniën; my dunkt de kuysheyt schrikt
Nu ik de naem maer noem, of Ciprys, daer't hoereren
Als eerlijk, wert gepleegt. Daer 't schendige schofferen,
Geen schande wert genoemt, een dochter nauwlijk leeft,
Of Bruyt trouwt, die bedekt geen Overspeelder heeft,
Die sy, terwijl de man ten keel toe vol gedronken,
En moe van danssen, op het Bruyts-bed leyt te ronken:
Als sy het kaerslicht blust, de schoot ten besten geeft,
Ja daer de man het weet wel rijke pollen heeft.
Daer de ongebondenheyt, daer lachen, kussen, lonken
Een hoge Kerk-wet is, daer men in 't koor siet pronken
Een beelt, dat naekt, het hooft met Myrth, en Rosen-kranst,
De borst met stenen çiert, men gaet hier niet: maer danst

Ter gyle Tempel in, daer onder de offerbanden
Van Koe, of Ram het hert reets heet geraekt aen 't branden;
De ritsheyt prickelt in het sien der afgodin.
Nu ORNAN ga toom daer de lust tot vrouwen in.
Verbied de vrouwen niet, maer sulk onreedlijk minnen.
Ga ORNAN, spil geen tijt, daer kunt gy zielen winnen.
Wat dorperheyt drijft doch de ESSEEN tot dit verbod?
Is trouwen quaet? so is de grootste schult aen God,
Die trouwde d'eerste mensch. heeft Moses u de vrouwen
Verbooden? wert hier door de mensch niet onderhouwen?
Doch is uw ernst so groot, dat gy dat schepzel wraekt
Om sijn beslommering, so hebt gy 't wit geraekt
Daer mijne pijl op doelt. volg dan mijn beeld, ga dolen
In een saemheyt, bid God in woestenye, en holen
Gescheyen van 't gewoel, leef sonder vrou, 't is goet
So gy de tochten temt van 't mannelijke bloet.
Maer waer leert doch de wet, gelijk de ESSEEN, het schuwen
Van beeste vlees voor spijs? wilt niet de spijs verspuwen,
Maer wel de gulsigheyt, daer Christus wet voor gruwt.
Wie heeft oyt meer dan hy dat mis-bedrijv geschuwt.
Wilt gy die sonde als wy, en elk die deugt mint, straffen,
Ga uyts Jerus'lem niet. daer doet de weelde schaffen,
Al wat men lecker noemt. de tafel is gepropt
Met wilde, en tamme spijs, men smeert, en brast, en sopt
In suyver suyvel tot de knockelen, en ving'ren.
Sy durven dat niet smaekt schots onder banken sling'ren,
Of spuwen aen de wand; doch Joden zijn gewoon
Te walgen, van dat haer te dikmael wert geboon:
Dat toone u 't Manna dat haer Vaderen versmeten;
Toen sy in Raphidim om vlees-gerechten kreeten.
Nu ORNAN, 'k heb mijn wel had ik u maer voldaen,
'k Heb u genoeg ontdekt de hatelijke waen
Van 't volk, dat loos u met bedrieglijk heyt kan trecken.
Wat hoeve ik u die 't weet, of gy zijt blind, te ondecken

Hoe groots zy zijn op de gemeenschap van haer goet.
Op 't lieven van naeste, en wat dat Rot meer doet,
Om by het blinde volk, de rol van vroom te spelen.
Kan die laf-hertigheyt het hert van ORNAN stelen?
Waer is sijne oude deugt? wie blust het heylig vuur
Dat in sijn boesem blaekte, eer hy de wispeltuur
Sijne ooren lenen dorst? waer is de trouw gebleven
Die hy aen Christus swoer? met tranen, ernst, en beven.
De Son van sijn geloov sag nauwlijk nog den dag,
Og gaet ten onder ô! afgrijsselijke slag,
Beswalkt met wijfeling, ach! was ik niet vertrokken,
Hy was misschien nog trouw, wie kon hem dus verlokken?
Wie was soo afgeregt? gewis de aerts vyant heest
Sijn ernst, die in 't verderv van swakke zielen leeft,
Hier op te werk geleyt. 'k sal nog mijn hert eens uyten.
Hoor ORNAN, wilt uw ziel nog eens voor God ontsluyten;
Voor my uw hart, dat ik wel eer gewonnen had,
Toen gy tot God met my, van elk verworpen, bad.
Herneem in God weer moed om 't lijend rijk te bouwen,
De vroomheyt valt; maer wil sig niet gevallen houwen.
Nu weet gy wat ik wil, de wijs beveel ik aen
Uw wijsheyt, die u wel, soo gy God bid, sal raên.
Gy hebt, so ik vertrouw, so gants my niet vergeten,
Of wilt mijn lichaems smert, en ziele-vreugt nog weten.
Na dat ik Christus Wet met yver had geplant,
God gun het bloem, en vrugt, in 't afgelege lant,
Quam ik door 't land te rug, dat Jor, en Dan siet vloeien,
Het Galileetsche strant by Chorazim siet groeien,
Tot het op 't breetste weer by Magdalum verliest;
Voorby Betzan gebogt de mond by Zöar kiest
Der dode-zee, wel eer het lant der Sodomiten,
Die God met vuur, en wraek quam uyt de lugt begieten.
Maer eer het nat hie komt, krimpt het sijn loop wat in
Daer Isrels doortogt haer by Gilgal komt in 't sin;

De baren schijnen door haer bruysen, na te spelen,
Op de in geworpe steen, die vreugt die haer kon streelen.
Van hier trok ik door 't land, dat heylig werd genoemt,
Ach of't so was! hier was God Christus Wet gedoemt,
De Leeraers weg gejaegt, tot door mijn komst de waerheyt
Haer Son weer op sag gaen, en 't Iodendom de naerheyt
Der Heydensche offer-smook, vertoonde, en verr' verdreev.
O! Son van 't nieuw Verbond verberg u niet, ay streev
In volle gloring op, verdoov de deluw-glanssen,
Stoot alle dwael-licht uyt uwe on besmette transsen.
Streev voort vergode Son, tot gy aen 't aspunt raekt
Van Gods beloofde heyl, dat uyt uw schittring blaekt.
Dan sal de ziel vernoegt, ten midde-punt indringen.
Uwe onbeweeglijkheyt een eyn d'loose eer-sang singen.
Hier heb ik armelijk een tijd lang, om gedwaelt.
Om mijne dood in 't sterv... maer ik werd thans gehaelt,
Daer 't hooge Priesterschap mijn vonnis uyt sal spreeken.
Vergeev my, dat ik dus mijn schrijven af moet breeken.
Her laetste dat mijn pen, mijn hert, mijn ziel versoekt,
Is, dat gy Christus mint, en valsche ESSEEN vervloekt.

Bartholomaeus aen Simon Cleophas,
Een der t'seventig Jongeren van Christus.

BARTHOLOMAEUS *in Armenien, onder de Regering van den Koning* Astyages, *op een Rad gepijnigt, levendig gevilt, en ten laetsten het hooft afgehouwen.*

MEn dwingt het lichaem wel, maer niet de ziel, die luystert
Niet na het rinkelen van 't boey-tuijg, 't lijf gekluystert

Siet de ongebonde geest in een benauwde zugt,
Al 't sugten losen, en in een geruymer lugt
Den adem halen, dat bevinden wy, verwesen
Door Vorst Astyages: maer CLEOPHAS wy vresen
Het sterven minder, als 't vertoeven van de doot,
Verlangede na Godt: een yder weet hoe groot
De pijn is van verlang na winst, en waerdigheden.
Ik hen den hooghsten top van hoog-verlang betreden.
Wat blinden Heyden haekt na wijfel-heyligheyt,
Die hem een losse droom, of Prienster vley-tong seyt?
Die niet door Burgerdienst, en pragtige offerhanden
Die waerdigheyt betraght; geen beesten ingewanden
Zijn vry van 't snuflende oog der wufte wichelaer,
Geen God, of duyvel-spraek in bosch, of op altaer
Blijst ongemoeyt: maer wy, die dese damp ontdooken,
Staen vaerdig van ons self een offer God te stooken,
Daer geen bewasse braeuw, gemaekte stemmmigheyt,
Nog pruylend lip gehang, een sedig kerk beleyt,
In's Priesters aensigt geeft; wy sullen 't harte koffer
Wiens rook meer gelden sal dan Hekatombes offer,
Daer Vorst *Augustus* hand de Priesterin mê paeyt,
En niet dam weygering voor sulk een saysel maeyt,
Ontsluyten: wen die rook ten Hemel door komt stijgen,
Sal op mijn bede niet de ware God-spraek swijgen,
Maer in een geesten-sang mijn heylig roemen: maer
Wy zijn geheel wel in, geheel niet door 't gevaer,
Astyages heeft nog yets op ons lijf, wy geven
't Hem willig, die alrê van 't lijf gescheyden leven.
Het wrede vonnis van sijn bloet-raed eyscht mijn vel
Getrocken van het vleesch, mijn beenen in de knel
Van 't ysere raedbraek rad, Armeners slaet aen 't wenen
Om 't misdoen van uw Vorst. of sout gy wrede menen
Mijn levendige hoop te blussen, met in 't hert
Een beelt te drucken van ondraegelijke smert,

Daer schiet uw kracht te kort. men dwingt geen ziel, op 't leven
Dat aerds, is de Vorst der aerd maer macht gegeven,
En dat gebonden noch, uw hand houd wel de roê,
Het knevel-tuyg, en swaerd. maer God besoeken moê
Werpt hand, en roê ten vuur van sijn getergde toren.
Gerechte wraek werd uyt onrechte straf geboren.
Wat is de plaets, en tijd van sterven sonder merk
Mijn CLEOPHAS? ik heb van God begaeft, Gods Kerk
In 't onbereysde deel des werelts omgedragen;
So draegt een moeder trouw haer vrugt aen 't hert, wy sagen
Het land, gedeelt door 't nat van Ganges gulde stroom,
Ik trachte de Indiaen te redden uyt den droom
Van Afgodistery; 'k heb haer Gods weg gewesen,
De blye bootschap in hun moeder-tael doen lesen.
Hier werkte ik yverig, maer won te weyning, 't hert
Trok my God weet hoe sterk na 't land, dat westwaert wert
Bestromt van dẽ Euphraet, die vruchtbre stroom, wiens strandẽ
Geen dorheyt sien maer geele, en vette koren-landen,
Gelijk het land, so droeg de kerken-acker, vrucht
Ach! Albanopolis, mijn geest is niet beducht
Voor sich, maer voor de groey van uwe tedre telgen
O! vruchbaer land, wilt u mijn vege vrees niet belgen,
Want JESUS akkeerbou eyscht ook een tong-Euphraet,
Die door een geestlijk hert in 't land der ziele gaet.
Ik heb de bouw-tijd tot mijn eynde waergenomen,
God wil ter jongster eeuwe Armenïen bestroomen
Met so veel tong Euphrats, als 't lant ziel-akkers heeft,
Daer leeft noch meenig ziel, die na het leven streeft
Daer wy om sterven, die God Christus trouw soekt te eeren.
Schoon Vorst *Astyages*, 't bekeeren noemt verkeeren;
So heest sijn Broeders huys in JESUS dood gelooft,
En ik den hel de winst van dese buyt ontrooft.
De Koning eyschte my ten duyvel-dienst; sy leijen
My in een Kerk-kapel, met sang, en Priester-Reijen

Quansuys om hun gew is noch vol te doen, alwaer
Een doffe lanp, of twee, van louter gout, een naer,
En aklig weerlicht gaf op schapen Afgod-beelden,
De Opper-tempelier die sich in schijn, noch streelden,
Misschien in ernst, met hoop dat ik noch wank'len sou,
Quam my beleeft aen boort, bad dat ik knielen wou,
De Goden offeren, 's lands oude Kerk-wet eren.
Op 't eerste wygeren begon hy sich te keren
Na 't hooft-beeld, sag om hood, met wonderlijk gebaer,
En momlend gaf hy last met sang, en sluyt, en snaer
De Goden plegtelijk een bede toe te singen
Tot mijn bekering, maer ik quam in 't midden dringen,
En vloekten haere dienst vol ydelheyt, en spot,
Sijn stramme stem beswoer my by den donder-Godt,
En als ik onverschrikt die sotterny dorst wyg'ren,
Scheen de oude gal en 't bloed in 't aengesicht te styg'ren.
Hy greep sijn baerd, riep al de Hel, en Hemel-goon
Tot tuygen, dat men my de gunst had aengeboon
Van mijn vergiffenis by Astharot te soeken.
Driemael versoeken, deed' my drie mael my verkloeken,
Om haer vergifte gift man-moedig af te slaen.
Toen volgde drie geboon so stuurs, als 't oog kon staen,
Die mê gewygert, sloeg de Priester aen 't vervloeken,
Greep sidderend van spijt, en ouderdom, de doeken
Die op het altaer-vlak de giften van het volk
Voor smet bewaren, hy gaf my het kruys, den dolk,
Den Stiere-pees, den tant der wilde beesten, 't villen
Den oxeltoorts, en al dat hy noch meer kon willen,
Als moê van wel te doen, in dolle raserny
Nu over, kende sich van mijne dood gantsch vry.
De wreedheyt van 't gemeen bauwt 's Priesters heesche krijten
Met luyder weer-galm na, die my in 't aensicht bijten
Dat nu de lasteraer van hare Goôn, dat ik
De wraek sou voelen; ik, die voor geen daden schrik,

Veel min voor dreygen; wees haer hoe de Priesters spotten,
En selver lachen, met de Goden die verrotten,
Die niet meer heyligheyt besitten, dan 't gemeen,
Dat sich verblint verheugt in altaer, gout en steen,
En wondre wisseling der Goden, haer wil geven:
Ik toonde dat sy na geheymenissen leven,
Guytstreeken, die geheym by 't arge Priesterschap,
In volle deeglijkeheyt verschijnen uyt de kap.
Ik vraeg de wat sy self van bloet-schande en boelaedje
Der Goden hielden? wat van dry-voet, en boschaedje
Geweydt om t'samen gaen van *Jupiter* met.... maer
Ik sweeg om 't errlijke oor 't verboden wederpaer.
'k Begon te ontvouwen, hoe de Priesters selver twisten
Om de afkomst, naem, en kracht der Goden, hoe sy misten,
En hoe de Godheyt van God Christus sonder smok
Van altaer-reuk-blanket, sich nederig onttrok
Dat haer de stacy geeft. how God geen tover-woorden
Noch wierook-nevelen, noch offer-pracht bekoorden
Ik gaf haer beelden, hoe het sweemsel van de wet
In 't ware wesen van den Heylant lag verplet.
Dat in de bond-kist was verzegelt, Moses wetten
Aaron Priester-ampt te niet gedaen, wy setten
Het ware levens-licht in volle kreyts, maer ach!
Hare oogen haten selfs dien aengenamen dach
De nacht van wijfeling, en wan-geloof had de ogen
Der ziel geblind, het hert te sacht op 't bed getogen
Van sorgeloosheyts, om so licht te ontwaeken, 't vless,
Dit is den aert van 't vlees, vreest selve voor de vrees
Van leet, veel meer dan noch voor lijen self, te sterven
Onschuldig, willig, bly het lichaem te bederven,
Om onbederfelijk in leven op te gaen,
Dat kan het aerds verstant geloven, noch verstaen,
Of liever 't wil het niet. de Priester neêrgeseten
Op de altaer-voet, wierd ik ter Tempel uytgesmeten,

Had God, en 's Konings wacht, my niet beschermt, dit schrift
Was noyt in uwe hant, so hevig was de drift
Van 't volk, om my de ziel op 't Voor-hof te doen braken
Geraekt, God laet het nu u, en de broedren naken.
Astyages mach 't vleesch van vel ontblooten, en
Met wrede raserny van zenuw-veselen
Afrucken sijne wraek sal mijne sucht niet rucken
So lang den adem my een sucht noch doet gelucken
Van al die JESUS als mijn CLEOPHAS bemint.
Het nare graf, dat al wat leven heeft verslint,
Sal my noch na mijn dood in desen brief sien leven,
En van de broederen een eeuwige adem geven.
Kon 't denken van in naem onsterfelijk te zijn
De letter-wijse Griek, en dappere Romijn
In 't sekerste gevaer van vuur, en water drijven,
Wat sal 't beseffen van in eeuwigheyt te blijven
In 't salig zielen-hof by de eerste Majesteyt,
Gescheyen van 't verderf so ver, so hoog geleyt
Van het beweegelijk, ons niet met lust doen wagen?
Verkeerd, vergramde Vorst, verdubbel uwe plagen,
So kroont gy 't lijen met een meerder heerlijkheyt
Elk bloed-vlek maelt de gront mijn voet tot een tapeyt.
't Bebloede vel sal my een purpre mantel strecken,
Van gloeiender coleur als uwe bloed-rok, trecken
Gedachten van een vreugt die nadert 't hert om hoog,
Mijn hert steygt vol van vreugt om hooge met het oog:
Daer de Al-macht my verbeyd in de opperste vertrecken.
'k Ga slapen, tot my God met kracht weêr op sal wecken.

Matthaeus aen Hermagoras,
Bisschop der Gemeente tot Aquileia.

MATTHAEUS *den Euangelist, tot Naddavar onder het gebied van den Koning Hytacus aen de aerde genagelt, en het hooft afgehouwen.*

LEef lang, HERMAGORAS, wijl ik in 't kort ga sterven.
Mijn afgematte lijf haekt, na suur omme-swerven,

Na soete rust. de gloed der hooge middag-son
Heeft my genoeg geroost. so ik uw diensten kon
Voldanken met mijn bloed, HERMAGORAS 't sou drijven,
Tot Aquileia, daer wy u voor 't laetste schrijven.
Hoe Naddavar, in 't kort, mijn lijf een Lijk sal sien.
Toen Hytacus, quam na AEglippus te gebien,
Gevoelde strax Gods Kerk, sijn hete bloed-dorst branden,
En de uytgelate Moord sloeg sijn gescherpte tanden,
Door vel, en been in 't hert. de schrik door-rijd mijn leen,
Nu ik gedenk hoe wreed, dat ondier ons verscheen,
Daer ik mijn ampt bediende, een Valk quam ingestoven
Met opgesparde bek, om Duyven wech te roven.
Die, kundig van den aert van hunnen erf-vyand,
Wel vluchten, maer helaes! sijn klauwgelijke hand
Geensints ontvluchten, al te wel gewent, de pluymen
Te strooyen in de lucht. hy lag lang op sijn luymen,
Nu brak hy teffens op, met al, wat roof-aes eet
Klemvogels, Havicken, en Adelaren, heet
Op vogel-schendery. mijn lieve jongen beven,
En kirren, vol van vrees, daer sy, in 't woeden leven.
Het huys stond overend; die kon hield sich noch schuyl
Tot ik in 't midden van 't gejammer, en gehuyl,
Te voorschijn kom, om self de stoor-storm 't hooft te bieden.
Toen sag ik 't hevig bloed in 't blosende aensicht zieden;
De wraek sloeg slag op slag, een blixem uyt het oog,
Een donder uyt de mond; een buy van vloeken vloog
Door het geheele huys: sy wuyven, winken, drijgen,
En janken, om mijn lijf in hare klem te krijgen.
Ik sprak, wel mannen, hoe dus hevig? hoe dus wreed?
Wat heeft men u misdaen? dat weet gy die mis-deed,
Verleyder, rieper een van over mijne schouders,
Uw Gods-dienst rockend twist. de kind'ren haten de ouders,
En volgen u, gy brengt een nieuwe wet in 't land,
Die hert, en Kerk ontrust. 't is tijt men die verband.

Nu sal den inbreuk, van uw lose ketter-stromen
Ons niet verrassen, 't is met u al omgekomen.
Naddavaresen komt, verft uwe vuyst met 't bloet
Dat stout's lants altaer-dientst so lang heeft ongewroet.
Wy moeten 't haetlijk schuym van onsen bodem vegen:
Het rijk is met die pest tot barstens toe verlegen.
Die al den wasdom van de tempel-bouw verplet.
Ik wilde yets seggen, maer vond my terstond beset,
Van Hof-soldaten, en gebeten burger-benden.
Ik was nauw buyten 's huys, of 't graeu, verhit op schenden,
Rukt my, met koorden stijf geknevelt, over straet;
Daer voelde ik stok, en vuyst van al wat om my gaet.
In al dit bulderen, en baren, en rumoeren,
Tast elk my aen, na dat de drift hem aen kan voeren,
Of na hy godloos is. ik werd getrapt, veracht,
Geschopt, genepen, blaeuw geslagen, en belacht,
Bespogen, en gesleurt, ik scheen een aes voor dieren,
Die dol van honger, om 't ziel-togend lichaem gieren.
Ja elk was moedig, die maer van mijn bloed beklad,
Of stucken van mijn kleed, of hayr in handen had:
Tot dat ik half vertreên, en half ter dood gesmeten,
Den kerker naek, daer ik tot noch toe heb geseten.
Het eenige dat my de ziel nu pijnt, en drukt,
Is, dat ik niet en weet, sints ik ben wech gerukt,
Hoe 't met geselschap ging van mijne les-genoten.
Ik steun op haer geloov', dan 't zijn noch ted're loten,
En naeuwelijk ge-ent. ik vrees dees gure vlaeg
Sal haer de Son, en dauw van Godes Woord (hoe graeg
Gaf ik dat voetsel u mijn God-geliefde kind'ren.
Voor mijne laetste gift) licht eeuwiglijk verhind'ren.
Ten sy de blye maar, en boodschap die ik bracht,
Het wonder dat ik deed strek 't zaed, daer ik uyt wacht,
Een rijke Christen-oegst. hoe vol van mededogen
Mijn hert is. ik sal haer op aerd niet meer beogen.

't Hans sta ik op de proev' der Christe-toets-steen, maer
Mijn ziele door Gods geest geloutert, vreest 't gevaer,
Der proev' niet, self het lijv', hoe aerts het is, gedreven
Door sucht tot Hemel-eer, bied haven, leden, leven
Aen 't dertel Heydendom dat hitsig, en verwoed
Gestijft door Priester-haet, het vet, en menschen-bloed
Met kittelende vreugt, in vuur, en vlam hoort kissen;
Sy roepen veel van haer altaer-geheymenissen,
Die nu door kinder-ernst tot hunne God, niet blaekt
In yver tot dit woen, werd aen het hert geraekt
Door rafende eersucht, om den Koning na te volgen.
't Gemeen Volgt meest de Vorst, die wreed, en onverbolgen
Haer voor gaet in de moord. O! Naddavar, o! stad
O! volk voor wien ik God altijt met yver bad,
Hoe mach het u van 't hert, my van u wech te stoten,
Door wien gy so veel deugt gesein hebt, en genoten!
Wat set gy my mijn dienst onmenschlijk wreed betaelt!
Gy hebt mijn anders, daer ik noch aen denk, onthaelt
HERMAGORAS, gy hebt te met mijn droev.... maer 't denken
Aen 't keurlijk onderscheyt, mocht de gerustheyt krenken,
Ten minsten steuren, die ik nu door God geniet.
Ik dank uw vrientschap dan, en sal nu door verdriet,
Door armoê, piin, en dood Gods liefde sien te winnen.
Mijn eerste leven komt my nu noch vaek te binnen.
De geld-dorst, maekte my een gier'ge Tollenaer.
Ik dwong, en perste 't volk (wat zijn die sonden swaer!)
Meer af, dan self de wet belaste te betalen.
Ik liep de laetste mijt, indien s'er was, op halen,
En soog het herte-bloed uyt slechte wees, en weeuw.
Mijn hert was doov', wanneer de honger met geschreeuw
Verlichtinge van schat, uyt armoê quam te bidden:
Tot dat, God zy gedankt, my Christus in het midden
Van mijn geweldery, met sijn genade omscheen,
En my bracht op den weg, die wy nu bly betreen.

So daegt de Somer-son, uyt droeve Winter-nachten,
En spoeit na 't as-punt toe. ik heb ô! vriend, geen krachten,
Geen woorden in 't verstand, om u te seggen, hoe
Mijn hert, toen ik verliet het Tol-huys, was te moê.
MATTHAEUS leek niet meer MATTHAEUS, ik te voren,
Gebannen van al 't volk, mocht nu de lessen horen,
De suy v're ziele-spijs genieten, in Gods Kerk;
Ja sloeg, door hooger kracht gedreven, hand aen 't werk
Dat zielen woekert. komt leert zielen God verpanden,
O! Tollenaers wascht af uw blaeuw-getelde handen
Aen onrechtvaerdig geld. bidt God hy sijn licht,
Uw blind-geboorne ziel, doe stralen in 't gesicht.
God zy met u, nu heb ik 't al voor 't laetst geschreven.
Ik wacht de dood. 't is of een nagel werd gedreven
Door hand, en voet, so beest mijn veder op 't papier.
Vaer wel, ik kan niet meer, mijn vriend wy scheyden hier.

Thomas aen Symphorosa,
Gevangen, en namaels tot Trivoli met hare twee sonen gedood.

THOMAS *toegenaemt* DIDYMUS, *dat is*, Tweeling, *na veel om-swervens, tot* Calamina, *van de wilde inwoonders, met gloeiende platen geschrookt, in een oven geworpen, en in de zijde met een spies door steeken.*

'k **H**Eb lang getwijfelt, wie soo moedig was, dat ik
De woeste baiaert, daer ik selve noch voor schrik,

Van mijn rampsaligheyt, voor hem sou op doen durven,
Hier sag ik 't ongeloov', gantsch overtuygt, besturven,
Daer licht-geloovigheyt beschaemt als karmozijn.
Gints 't lichaem in gewelt, daer weer de ziel in pijn.
Daer woelde wil, en kracht na vuur, en pick-kaers-droppen
Gesterkt van hooger hand, om onder 't hart-aer-kloppen,
De Christen-helde-deugt te wapenen, met moed.
Toen schoot my in den sin dat SYMPHOROSA 't bloed
Van eyge kinderen, om God, aen God durft geven;
Wien had ik beter, dan die kruys-heldin, geschreven?
So u dan muur, noch hout te nauw gevangen hout,
Dit blad de trouwe sorg van mijnen vriend betrout,
Door traly, reet, of scheur tot u kan door-gang vinden;
So vang, eer my de vlam der wraek komt te verslinden,
De weer-gloed van die vlam, die 't ingewand verteert,
In liefde tot Gods roem; ach! God ik ben verheert,
Door de eyndelose kracht van uwe wonder-werken,
Mijn tong had eertijts kracht van broederen te sterken,
Om in Jerusalem met u ter dood te gaen:
Nu is mijn hert gehert, wat hoogers te bestaen,
Schoon my uw lip niet troost, voelt sich mijn ziel bestralen
Met geeste-kracht, te groot, voor aertsch verstant te malen.
Mijne ongeloovigheyt, die in veele eeuwen noch
Een schand-naem strecken sal, en sy verdient het, doch
Gy weet, hoe sy my smert, mijn God, begeert uw wonden
Niet meer te voelen, neen, ik tracht de diepen gronden
Van uwe wijsheyt nu te lootzen, met verstant,
Dat al wat buyten u te weten waent, verbant:
Mijn Heer! mijn God! ik wil't verrese Lijk niet raken,
't Leet-teken van de lans, noch nagelen genaken;
Maer u omhelsen, in een nederig geloov',
Gewillig blint in 't sien, in 't hoorlijk hooren doov'.
'k Heb *Parthen*, dat ten Noord het land siet, daer de Tyg'ren
En Panthers grimmelen, 't gebert ten lucht siet styg'ren

Ten zuyden, daer men sich met vissche-vellen kleet,
De woeste land-aerd visch, en zee-gedrochten eet,
Mijn God ten dienst besocht. ik schrikte swarte Mooren
In *AEnthiopien* Gods Wetten te doen hooren:
Maer wie, die krachten krijgt van God, als ik, versuft
Voor hem te gaen? wie wert door 't blickeren verbluft
Van 't opgespalkt gesicht? 'k heb vele doen versoeien
Hare Afgod-hoofden, die langs de open wegen groeien,
Haer vleugel-paerden, en tien-armig Goden-rot.
Die wilder waren, haer gewas, en gomme-got
Om Christus, doen vertreen, in rook, en vonk verswinden.
Toen trok ik, daer ik nu mijn rust-plaets hoop te vinden,
Na *Calamina*, daer de wreedheyt al den dag
My dreygd met felle straf; daer de uytgelate lag
Der Sonne-priesters, my geboeit, in de ooren schatert.
De dreun der dart'le dans, en koper speel-tuyg, klatert
Uyt land, en lucht weêrom, hier hael ik, spijt de wraek,
De leef-lucht in, wijl ik van hooger liefde blaek.
Ik durv de grage keel, der gapende oven naken.
Het dom'len van de vlam, het damp en vonken braken,
Verbaest my minder, dan haer knagende gewis.
Ik leev' in louter licht, schoon my een duysternis
Van rook, en asch beswalkt. sy dreygen mijne handen
So ik my niet bekeer, (so noemt men het) te branden
In gloeiend koper. neen, gy sult den dag niet sien
Dat ik om uwe straf't ontvlieden, God sal vliên.
Mijn vast geloov' is nu die dorpre vrees ontwassen,
Gaet, ringeloort met kerk-en wrede straf-grimmassen,
Uw wilde land-man, die, om voor een Heylig by
Het volk ge-eert te zijn, sich self de tiranny
Van riet, en reyse-roê, het yslijk yser snerpen,
Het voet-bal schrooken, u ten dienst, wil onderwerpen.
Wy vlieden dese schand, men kooptse om niet te duur:
Maer vlieden niet, om God, voor water, swaerd, en vuur;

Neen kuysche kruys-heldin, dat doen verwysde herten;
Niet onse, die de dood. indient 't hem lust, selfs tarten.
Wy moeten proeven, van on winnelijke kracht,
Die 'k weet, dat gy in my, en ik in u verwacht,
De werelt laten sien. de raserny verstommen.
Ik sie de vonken, die in 't oog der wreek-lust glommen,
Door Martel-bloed geblust, van schaemt sich sluyten, met
Het oog-lid van berouw: ja self de Moorder-smet
Door wanhoop aegevoert, af-krabben met de nag'len
Van 't nijpende gepijns, haer hooft met wee behag'len:
Maer 't Christen hert is niet in 't sien der straf vernoegt,
Vergeven, is het best dat sulke zielen voegt.
Wy moeten God, die ons het leven leent, het leven,
Wen hy het eyscht, weêrom, doch sonder morren, geven,
Nu eyscht hy 't leven; maer belooft een eeren-palm
In 't ander leven, ach wanneer sal het getalm
Van dit verdrietig lijf, wanneer ten eynde raken!
Maer laet ons noch een poos, vrindin, volstanding waken.
Wat goedheyt kon het ons vergeven? soo 't gemoed
Den Hemel wijg'ren dorst, een hand vol rottig bloed.
Sou ik, of gy haer de eer, (dunk dit eens na) wel gunnen,
Van yets uyt vrees te doen? soud gy wel dulden kunnen,
Dat de Afgodist uw kind, of na-neev' noch verweet,
Ia sou de ziel, die noyt het sondigen vergeet,
Sich niet verkniesen? so uw breyn u bracht te voren,
Dat gy gedreygt met straf, een Af-god leende uw oren?
Wy zijn te vast in 't woord, te na aen 't starre-dak;
Gewis wy vreesen niet dien derelijken smak.
Ik hoor, manhafte Vrouw, dat sy u dikmael streelen,
Ook dat sy dreygen, met ziel-smettende bordelen:
Maer, so mijn voorbeeld dient, ik ben ook heusch gestreelt.
Het land daer ik nu ben, knielt voor een sonne-beelt
Haer God, met nare dienst. 't schijnt sy die Gods-dienst halen
Uyt 't eeuwig sien der Son, die hier so kort, sijn stralen

Op 't aertrijk schiet, dat hy, so swart de leden verft,
Dat niemant heir geteelt, selfs die ook sterft, besterft.
De een mest met menschen-vleesch, den anderen met kruyden,
De menschen, beestig wild, gelegen in het Zuyden.
Maer hoe ik ben gestreelt, 'k ben nimmermeer vervoert,
Noyt door een water-bel van yd'le gunst beroert;
Om yets dat hare wet mocht willen, ook te willen.
De God-verloofde ziel moet niet aen 't aertsche tillen,
O! neen dat kan niet zijn; ten minste ik vrees die val
In SYMPHOROSA niet. ik weet, de geylaert sal
Uw kuys-aerde eerbaerheyt met minne-tockelingen
En sachte kosery vol gloed, en drift bespringen,
So gy, dat gy wis sult, sijn eerloos aensoek doemt,
So sal hy, daer altijt de onkuysheyt mê verbloemt
De menschen sich vertoont, u tot den echt versoeken,
By hel-rivier, en vlam, by 't altaer sich vervloeken,
Dat hy u, op die wijs, wil hoeden van de straf;
Dan is 't uw tijt, sla dan sijn bede alleen niet af;
Maer toon u moediger: dan moet gy 't ydel pracchen,
Die laffe kinder-kunst, beschimpen, en belacchen.
Elk tonen, dat die strijt, uw ziel in 't minst niet raekt.
Dat gy een swaerder wacht, of 't zegen-lied al maekt,
Dat gy, sijn kracht ten spot, in vrolijkheyt, sult singen.
't Valt hart, dat weet ik wel, het bloed van lievelingen,
Van vrinden, door de beul te sien vergieten; maer
Het is wat anders, self sijn kind'ren, in gevaer
Sijn eygen vleesch, en bloed in doods-schrikte beogen.
Sta SYMPHOROSA sta, blijv' moeder, hou mêdogen,
Maer kreuk niet voor 't gekraek van 't brandent been, 't gemoet,
Dat rustig jongen wacht uyt sulk een Phoenix-gloet.
Gy hebt haer onder 't hert, met walg, en smert gedragen;
Een doodlijk sweet gesweet, eer sy de werelt sagen.
Gy gaeft haer 't leven met uw lieve bed-genoot
Naest God, nu sweet gy weer, om haer uyt uwen schoot.

In 't leven sonder dood, dat kan geen moeder liegen
Sy geeft haer garen 't best, vervrolijkt te sien vliegen.
Dus hebt gy uwe soons, ô! moeder, weer herbaert.
Den Hemel haer beschikt, en voor de Hel bewaert.
Gy zijt een vrouw, ô! ja; maer sulke een, die de mannen
De laffe vrouwen-aert leert haten, en verbannen.
Gy geeft de kinderen, en u de wraek, 't is veel,
't Is boven 't salig loon dat sy, en gy, sult winnen.
Mijn yver blaekt, als my de blijdschap komt te binnen,
O! SYMPHOROSA, van ons naderend geluk.
'k Vervolg mijn dood, die noch, O! smertelijke druk,
Mijne uytgestrekten arm weet listiglijk te ontspringen,
So stip met mijne wil, als immer jagers gingen
Op schichtig wild, ik vlieg als sy, door heg, en haeg
Van schrik, en tegen-spoed. ik kruyp, ik wroet, ik waeg
Mijn selven in de ruygt der twijfel-kreupel-bossen,
Maer raekse door, en die noch nauweklijk ontwossen
Sie ik de modder-poel van ongeloov in 't hert,
Die van godvruchtigheyt voor al gevloden wert,
Sy is te diep, en kan de voet te licht bedriegen,
Met door de boven-korst de weeke grond te liegen.
Dus suckelt mijne geest, om een mael het genot
Te ontfangen van mijn werk, dat noch helaes! door 't slot
Der bleek-besturve dood voor my blijft opgeslooten.
Kon ik sijn schuyl-hoekx-deur van grendelen ontblooten,
Ik bracht hem voor den dag; mijn ziele-suster, laet
De bloode werelt, die sijn scherpe schigten haet
Voor 't moord-nare aengesicht, en holle wink'len schricken
't Geruste hert gevoelt noch trek, noch kleur verblicken.
De Heylant ging my voor, so doe ik u, gy ook,
Stap uwe kind'ren voor, my na in de offer-rook.
So u de werelt vraegt waer THOMAS is gebleven?
Seg dat ik in geloov', om God, verloor mijn leven.

Philippus aen Atinas,
Die hy van het Heydensche, tot het Christelijke geloov', tracht te brengen.

PHILIPPUS, *tot Hierapolis, in Phrygien, met het hooft aen een plylaer gebonden, en gestenigt.*

ATINAS, soo het woord van een oprechte vrind;
Ja 't bidden, in uw hert, noch eenige ingang vind,

So neem mijn jongste beede, en woorden doch ter herte.
'k Had wel gewenscht (God weet hoe vinnig het my smerte,)
Dat gy in het geloov' wat meer gevordert waert,
Eer ik van u vertrok; mijn soon, ik ben vervaert,
Dat u aerts-vyand noch op 't scherpste sal besoeken;
Maer 't sal geen nood doen, so gy u slegs kunt verkloeken,
Om de eerste zielen-storm, met moed, het hooft te bien.
Hy grimt wel als een Leeuw, maer is gewoon te vlien,
Noch blooder dan een das, als hy het swaerd hoort klinken
Van het geloov, 't rondas van vaste hoop, siet blinken
Op de armen, van een Helt, die lust in lijen vint,
En lijdende sich selfs, en's vyants macht verwint.
Dat gy noch niet geheel in Christus kunt geloven,
Die noch een leerling zijt, moet uwe moed niet doven.
Geev' uw verstant, en wil, gevangen in sijn doot.
Erken het purpre bloed dat 't Jodendom vergoot,
Voor 't wasch-vat, dat uw ziel, en niet de hand, sal wassen
Van smetten, laet de Jood op 't tempel-voor-hof plassen,
En baden in de vont; weest gy in 't bad vernoegt,
Dat de uytgedorste ziel, die bang om aem-tocht swoegt,
Met troost verquikt, en laeft. doorblaed voorseggerijen,
Gods-spraeken, hoog geacht, by oude, en jonger tijen,
De heylige dichteren, de woorden van Sibil,
Of wijser Priesterin, en wat uw ernst meer wil.
Sy sullen Christus, nu gekomen, u voorseggen.
Dees sal u sijn geboorte; en die, dood uytleggen.
Dees weer, hoe dat hy de aerde als Koning sal gebien.
De een, hoe 't gelovig heir sijn Priester-ampt sal sien,
En heylig voor-beschik, weeg de ernst van Gods geboden,
Met 't losse wijfelen van uwe guygel-goden.
Een nederige sucht geld daer veel meer, als 't gout,
Dat u de Priester wel leert haten: maer selfs hout.
Natuur heeft u begaeft met reden-kundig weten,
En sout gy u aen pop, en schildery vergeten?

Voor Goden eeren, dat gy selver maken siet?
Die sotte Gods-dienst, moet van 't reedlijk oordeel, niet
Het minst ontsag, of eer, of altaer-dienst verkrijgen.
De boom-bast-boeken, en hun pergamenten, swijgen
Voor de alderminste stip, van 't nieuwe heyl-verbond.
De wet, die eertijts diep in steene taf'len stond,
Is met de vinger des Messias uytgewreven.
Uw stede, en zede-wet, door Keyseren geschreven,
Met stale priemen in root kooper, is ontkracht.
Het byl- en buldel-recht gebonden in die macht.
O! jongeling, gy weet te veel, om niet te weten,
Hoe vaek uw Goden zijn verandert, en versmeten:
Als maer een loser tong wat nieuws te smeden wist.
't Geheym, daer de offeraer so yverig na vist,
Is winst ontsag, en roem, gevloekt by kruys-gesinden,
Die soeken, hier veracht, hun loon by God te vinden.
Daer schiet my in den sin, hoe nieuw het u beviel,
Toen ik te Salem u de onsterflijkheyt der ziel
Beduyde; maer mijn soon, kan denken wel versterven?
(Dit diene u tot een beeld) wel slijten, of bederven?
Bestaet het egter niet? de ziel, werkt sonder macht.
Van bloed, of zen uw-geest, of pees, of vesel-kracht,
't Geloov' dat het gestel der aerde, uyt niet geworden.
Een waerheyt, daer natuur veele eeuwen, tegen morden,
So wel geschikt, in stof, en ordening bestond,
Had werkx genoeg, eer 't by uw hersens ingang vond.
Van niet, wert niet; scheen u een les die niet kon dolen.
Sy was voor lang gestaeft in Stagerietsche scholen.
Tot ik in uw verstand een reekx van daden bracht:
Alleen maer mogelijk voor de onbegrijpb're macht
Des Scheppers, die de stof kan krancht, en wesen geven.
Toen kond gy vatten, dat die 't lichaem gaf het leven,
Na 't lichaem, 't leven licht voor rotting hoeden kon,
En dat, een moeder-maegt een God ten sone won;

Geemen, van eeuwigheyt, met Geest en met den Vader.
Ik weet de midlen, die de wrede ziel-verrader
Gebruyken sal, om u te trecken van dit pad:
Hy sal de onmooglijkheyt u schild'ren, op het blad
Van menschelijk begrip; maer gy, vlucht dat begrijpen.
Wild uw verstand, ten toets van vast vertrouwen slijpen,
So sult gy licht sijn pijl, en dryging, wederstaen.
Ik twijfel, of ik u de vraeg al heb voldaen,
Waerom het Jodendom die Godheyt niet wilde achten;
En sich graeg besich hield, met beesten offer-slachten?
God had, na *Adams* val, de vaderen belooft,
Door 't vrouwelijke zaet, de aerts-oude slang het hooft
Te brieselen, sijn soon, ten los-geld elk te geven,
Die in sijn kruys, en dood, verwachten 't eeuwig leven.
Hoe Israël sich droeg by Moses, en wat voor
Sijn leven is geschiet, quam vaek tot uw gehoor.
Wanneer den Silo quam, sou Juda 't heerschen missen;
Maer weer een Koningrijk herstellen, sy nu gissen,
En ramen, dat dit Rijk, op aerde komen moet.
Dit 's de oorsaek, dat sy noch met 't reyne runder-bloet,
En offer-giften 't hert des hoogsten, winnen willen.
Haer kintse bygeloov' versiert ontelb're grillen,
En beusels, tot bewijs, dat den Messias noch
Haer rijk oprechten sal. sy schelden voor bedrog,
De wond'ren van Gods Soon, sy sien wel al de teek'nen,
Op sijne komst voorseyt, sy vinden in het reek'nen,
De tijt, de plaets, 't geslacht, ja selfs de wijs voldaen
Van sijne werelt-komst: en of sy 't schoon verstaen,
Sy willen, om den trots van Phariseen te stutten,
Niet weten, dat sy selfs wel weten dat sy dutten.
God is het weldoen moede aen 't Isralietsche huys,
En doet de Heydenen geloven, in het kruys.
Verhaest uw doopzel dan. laet u geen tijt ontvliegen.
Bemin de ware God: vluncht Godheyt vol bedriegen.

Sla hand aen werk, volhard, schop 't aerdsche leven uyt.
Vertrouw op God, en trouw de kruys-kerk tot een bruyt.
Gy sult een bruyt-schat, die gy niet kunt schatten, krijgen.
Mijn hoop herleeft, ik sie uw grage geest noch hijgen,
En grijpen na 't verbond, uw lichaem in verlang
Van sich, Gods naem ten roem, te leveren in dwang
Van kerk- en hof-gewelt. maer 'k weet gy sult verlangen
Te weten hoe 't my gaet. ik ben in 't land gevangen,
Dat na een snelle stroom, die door het midden schuurt,
De naem van *Phrygia* bekomen heeft, het buurt
Ten Noorde aen Cariën, ten Oosten aen de landen,
Die 't water van Pactool, op haer begroeide stranden,
Het schuym-gout werpen sien. *Hierapolis*, dat vol
Van warme waters is, en 't swavel-damppend-hol
Ten heuvel-spits gevoelt, heeft my nu, de ongenaden
Der felle Ebioniet, (dats dank voor wonder-daden)
Ten proeye toegeschikt, hunne Afgodistery
Gepaeyt met de ommeslag, van nonne-sotterny,
Versonken in den drek van kostle kerk-banketten,
Kan hare buyk, als God, op 't hooge kerk-koor setten.
Als 's Priesters aengesicht so lang maer stemming staet,
Tot de offer-vlam ontsteekt, of 't swart de nek door staet,
Mach hy, de ontsteltenis, met Griekze druyve-druplen
Wel spoelen van het hert, en achter 't altaer huplen.
Maer, als hy voor't gemeen wat suysebolt, of swoegt,
Dan schreeuwt men, dat de goôn ten hoogsten zijn vernoegt.
Sou u die sotterny, ô! wijse ANTIN' behagen?
My dunkt, uw antwoord is, ik waek voor hare lagen.
Wel waek, mijn waerde soon. dit volk, dat God versaekt,
Heeft een geruyme tijt na mijne dood gehaekt.
En 't sal haer, wil het God, in korten tijt gelucken.
God heeft mijn stem verhoort, en sal mijn ziel haest rucken
Uyt de aertsche slommering. het rasende gemeen
Dreygt my te pletteren met stok, en vuyst, en steen.

De bloed-drop, die van mijn gemartelt lijk sal lecken,
Sal hooger purper-vers, *Hierapolis* verstrecken;
Als 't nat, dat in haer land een rood so gloeiend verft,
Dat 't purper van den schelp, en wortel self besterft.
't Gemeen verlangt, ik ook, na 't eynde van mijn leven.
Ik om mijn ziel aen God, sy, 't lijv' de wraek te geven.
Wel aen *Hierapolis*, so u mijn dood voldoed,
Die is gering, versaed u met mijn herte-bloed:
Maer werd dan eenmael sat van Christen-bloed vergieten.
En gy ATINAS, ay, laet het u niet verdrieten.
Bid God, dat hy uw hert berey tot het geloov'.
Maek 't vleesch, en geestlijk oor, voor alle dwael-lust doov'.
Werp u voor Christus neêr, en doe oprechte boeten.
So sullen wy elkaer in blijder beemde ontmoeten
Als 't Elisesche velt van Priesteren verziert.
So gy de wil dan, van een stervend vrind noch viert,
So min, om u, om my, om God, de kruys-gemeente.
So ruft mijn ziel in God, in de aerde mijn gebeente.

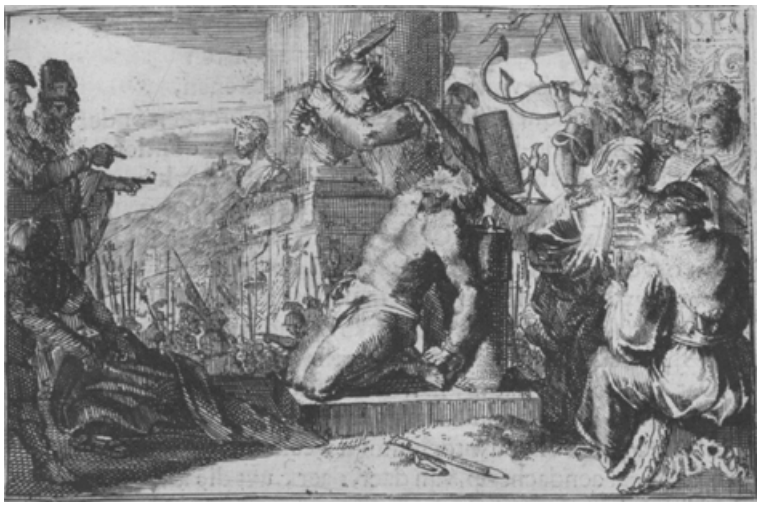

Jacobus aen Sylvanus,
Namaels tot Philippis in Macedonia, na veel pynigen, als Martelaer gestorven.

JACOBUS *de soon van* ZEBEDAEUS *met het swaerd gedood, door Herodes Agrippa; binnen Jerusalem.*

GEroepen, van mijn net, en arme vissery,
Daer 't land van *Zabulon* het Galileër ty
In de oren ruyscht, ben ik, SYLVANUS, hert der vrinden,
Gewaerdigt van Gods Soon, het levens-ligt te vinden,
De Vaderen belooft. Gods liefde-vuur ontstak
Een brand in mijne borst, onnoemlijk heet; ik brak

Van vader, en van al dat 't mijne was te achten,
My, en mijn liefden af. Gods kracht beschikte krachten
Om wonder-daden, vol van God te werken, en
Het onbekeerlijk volk door woord, en tekenen,
Daer 't Jodendom het meest naer neygt, te brengen onder
Gods lichte ziele-juk. de naem van Soons der donder
Ontsing ik, en mijn broer, so stelde ons Iesus merk
Van sijne herte-gunst, na dat ik meenig kerk,
En heuvel had betreên, Gods Woord in dorp, en steden
En oever-vlakten, rond geleerd had, en belenden.
Gaen wy Ierusalem, noyt noem ik dese stad,
Of mijne koon werd als dit vlack'rig blad beklad,
Wijl ik te *Salem*, ook aen Golgotha moet denken,
Dat Golgotha, dat my in tranen doet verdrenken,
Wijl ik de Levens-son daer duyken sag ter kim:
Maer sagt bedwing uw tocht, mijn weeke hert, en klim
In hooger aendacht op, van daer, daer, uyt die kimmen,
Hebt gy het eeuwig lincht in de eeuwigheyt sien klimmen,
Daer saegt gy 't reynste lam op-offeren; ja Godt,
Geworden om den mensch, een mensch in vleesch, ons tot
Besolding toegeweyt, na sijne Godheyt keren,
En teffens last, en leet, van 't lastig leven weren:
Maer, 'k dwael te verre uyt 't spoor, wy gaen Ierusalem
Besoeken, daer ik nu genepen in de klem
Van vorst Herodes klaeuw, geheyligt ben te proeven
Den kelk ons lang voorseyt, dan 't kon my niet bedroeven,
Toen moeders kintse bê mijn lieve Iesus bad
Dat sy graeg hare soons, aen sijne zijde had
In de opperheerschappy. wy wachten hooger troonen
O! vaders bed-genoot, God sal mijn kruyn bekroonen
Met de onverwelkte krans van sijn genâ, hy sal
Met onbevlekt gewaed van witte zijde, in 't dal
Der vrolijkheyt my kleen. my sal een glans omschijnen,
Die vanverposen weet, van eeuwen, noch verdwijnen.

Mijn ziele gaept, en grijpt na den Verlosser, kom
Breng my in de ommering van 't hemel-heyligdom!
Wat schemerde mijn oog! wat beefde mijne benen!
Toen ik ten top der berg wier met een licht omschenen,
God sag in samenspraek met *Elias*, en hem
Die Israël verloste uyt Pharos schepter-klem.
Dit was een voorsmaek, van de weelde, noch te smaken
In voller heerlijkheyt. ik kon met hem niet waken
In 't Hof Getzemane, daer ik als tuyge van
Sijn ziele-wee, met hem den strijt niet strijden kan.
Na 't lijen van Gods Soon heb ik met leer, en leven
Gewaelt voor JESUS eer, my vol van drift, begeven
Door gantsch Samaria, Iudaea, en waer meer
Een oegst te wachten stond in Christelijke leer;
Tot my Ierusalem weêr vind in hare wallen.
Ach! vrind, nu wil een storm van ramp my overvallen,
Nu sult gy weten, wat in 't jongste van my is.
Ik voel in mijne ziel een blye ontsteltenis,
Wen my te binnen komt, dat ik, (so volgt men heren)
Omtrent het hooge-feest, dat 't Pascha-lam ter eren,
Geviert werd, door 't bevel des Konings ben geboeit,
Ik de eerst der jongeren daer 't Martel-zaet in bloeit,
En Gode vrucht belooft. een stoet van ziel-bedriegers,
Geveynsde huychelaers, en Iesus godtheyts-liegers,
Dringt om mijn kerker, haekt naer 't eynd, daer ik na haek,
Terwijl ik mijne ziel, en lichaem vaerdig maek,
't Een om in 't graf te gaen, het ander om te rusten
By God, blijv' God getrouw. ô! vrind mijn lippen kusten
Dees noch toen ik hem sloot, in uwen naem, 'k verwacht
Een kus als gy hem krijgt, weêrom. ik werd gebracht
Na 't hals-gerecht-schavot. meer kan ik u niet schrijven;
En minder wou ik aen geen harts vrind schuldig blijven.
Eeb swaerd dreygt mijne keel te kerven. gy leev' lang
Tot ik u in het vast Ierusalem omvang.

Andreas aen Ignatius, Tot Romen voor de leeuwen geworpen, en verscheurt.

ANDREAS, *te Patrae, in Achajen, na veel reysen te water, en te lande, aen een kruys gebonden, en na dry dagen hangens in God ontslapen.*

'T Gaet wel, IGNATIUS, de slag is naeu begonnen
In't ziele-worstelperk, de aertsvyand leyt verwonnen.
De geest heeft 't vlees geboeit, mijn ziele zegenpraelt,
En set het sweet der strijt, niet met Laurier betaelt,
Die op de hairen dort, eer Mavors zegen-wagen,
De blye Velt-heer heeft om kerk, en mart gedragen.

Maer met een eren-krans, die nijt, noch tijt vernielt.
Ik leef nu 'k sterven kan. ik heb de vrees ontzielt,
Het aensicht van de dood angst-vallig sien verbleeken,
Dat weeke wesen is voor mijn gesicht geweeken
Daer 't vuur van moed, en trou voor Christus naem in blonk,
Ik sag, hoe 't rijk der nacht de hoop, en 't hert ontsonk,
Om my in hunne strik, ten blye buyt, t'ontfangen.
't Hans hoort mijn stille ziel de sachte voor-gesangen,
Die 't lot-voorspellend-heir der sterre-geesten, my
Gelijk een zegen-groet toe-juychen komt, 'k beny
Bebloede Velt-heers niet, dat men hunne oorlogs-daden
In gout, en stael graveert. hun borst, en buyk gewaden,
De mot, en roest ten roof in tempels hangt, met beelt
En vleyend schildery, of eren-boog hun streelt;
O! neen 'k beny dat niet: ik trê op hooger trappen,
Hoor, hoor het Engel-dom in hunne handen klappen.
Geen medestrijer sal een stede-kroon-geschil
Aenrechten, daer de kling de Keyserlijke wil,
Moet staven, ik verwacht vam Gods gevreesde handen
De Palm, en Starre-kroon die als robijn sal branden.
De tijden bou wen my uyt stael van heugenis
Een Martel-stacy-beelt, alwaer in 't hol der nis
De werelt leest, dat ik met moorden niet, maer woorden
Het herde hert brak, niet beknelde, maer bekoorden,
Sich op te geven, aen mijn Hemel-konings macht.
Ik week, IGNATIUS, gy had van my verwacht
Een nederiger schrift. maer wy die de aerd verachten,
En groots zijn op dese eer die wy om hoog verwachten,
Sijn uyt ons selfs gerekt. ik ben op 't bloedig spoor
Der Martel-helden-aerd gestegen, en dwars door
Den diksten drang der druk, en droef heyt al gedrongen,
Sou ik nu suchten? neen, al had ik duysent tongen,
Sy moesten duysent mael de onmeetelijke kracht
Die my uyt mijne laegt, tot dese hoogte bracht

Basuynen, waerde vriend, 'k heb echter niet vergeten,
Dat ik mijn plicht wel heb vergeten; maer dat weten
Bracht my weêr tot mijn plicht, wy zijn aen Iesus al
Ge-ergert na sijn woord, door's Herders droeve val.
Daer werd mijn ned'rig hert, in God, weêr opgeheven.
Mijn geest, wijl 't vleesch versucht, met yver aengedreven,
Te melden hoe de Geest my rijklijk gaven geeft,
Daer hy gelijk een tong, my boven 't hooft-scheel sweest.
Van Pontus smalle strand, heb ik my strax begeven
Na 't volk dat in het Noord, de norsheyt, en het leven
Gelijk ter werelt brengt. en 't Zuyderlijk gedeelt
Daer warmer Hemel-streek de sachte land-aerd streelt,
Sag ik tot Brittenland. de drift kon my versturen
Tot in Thessalien, en Tracer nageburen,
En 't land dat Koning Phlip, dien grooten Macedoon,
De naem gaf, leerraerde ik, dat Iesus Godes Soon
En hun Messias was; die niet dit woord geloofden,
Heb ik door teken-licht(dat licht de glans verdoofden,
Van scheemrend by-geloov',) hare oogen opgedaen.
Toen deed ik Patrae in het berugte Achajen aen,
A roen voor lang genoemt, God streel de stad met zegen,
Daer ik de zegen op het lichaem heb gekregen,
Daer de Opper-stede-voogt AEgaeas gemalin,
Door mijn bekeering wierd gevordert tot Gods min.
Nu schelt dien dollen mensch, dat ik haer ziel, en leven
Het eeuwige verderv' ten proye heb gegeven.
De vrou staet duysent schimp- en wrevle woorden uyt.
Dan vraegt hy, of sy haest met 't Lam sal zijn de bruyt?
Dan, of sy krachten krijgt, om wond'ren uyt te voeren?
Hy spot met Iesus, ach! wat hert kan 't niet ontroeren!
't Ontroert my innerlijk, hy schildert haer met verv'
Die's werelts oog meest haegt, God hoed' haer van 't verderv'
De grootheyt, pracht, en roem van huys-en tempel-goden:
Maelt op 't af-schuwelijkst de plicht van Gods geboden

Zijn lose boosheyt, die so boos noch niets en vint,
Waer door hy haer, of my verset, veel min verwint.
Drijgt my nu met de dood, op hoop of 't sien der pijnen,
En 't vresen voor de straf, haer hoop mogt doen verdwijnen.
Ik kreeg voor dag een boô, dat my den Rechter voor
Sijn oordeel daegde, ja dat ik moest sterven, door
De schandelijke dood der kruys-galg. blye maren
Waer door ik seker ben van haest tot God te varen,
Die tijt geeft dat mijn pen IGNATIUS bedenkt,
Een vrind van mijn gelieft tot in de dood. daer wenkt
Een hooger aendacht my, ik heb geloven konnen
Dat Jesus was Gods Soon, 'k heb werelden gewonnen.
Te sterven aen een kruys, is my een kruys-geluk,
God wil niet dat ik meer voor mijne vyand buk.
Te sterven aen een kruys; tot welk een eer verheft gy
De on waerdige, mijn God? als gy te sterven, treft my
Door 't denken met een vreugt die my de ziel ontroert,
En tranen wringt uyt 't oog, eer 't hert een snik volvoert.
Te sterven aen een kruys, verr' boven de aerd verheven,
Sal yder wijsen, dat ik boven de aerd sal leven.
Verreys uyt 't duyster graf Ioannes, groote geest
Gy die my in 't begin Leer-meester zijt geweest,
Beschou mijn ziel-geluk in 's werelts tegenspoeden.
'k Sta onbeweeglijk in het barnen van de vloeden
Der Vorsten-wraek, gestijft door wind van Tempel-haet,
En blixem-blaeute die uyt 't grimmige aensicht slaet,
Wen de opgeswolle long lost laster donderslangen,
'K verlang, nu ik verdraeg, noch meerder te verdragen.
Wat streelt de Morgen-son my tot den avond-dag,
En in het Maen-licht met een troostelijke lag!
Met een vernoeging, niet met dese tong te noemen.
Ioannes, hoe sal ik na waerde uw lessen roemen?
So danken u voldoet, sal mijne laetste klank,
Ia so de lucht verflaeuwt, de bleeke lip, uw dank

Met wijsen wijseziel bewijsen; mijn gedachten
Zijn buyten het bestier, der buyte-sinne-krachten.
De ziel werkt enkel, en doet mijn bespieg'len, dat
Ik noyt in hersen-beeld, door denken, heb bevat.
Gy bloed-getuygen Gods, die dapper hebt gestreden
In 't Martel-oorelog, ik sal de baen betreden
Waer langs uw sal'ge geest so moedig treden dorst,
Toen gy, in 't trots der nijt, de gruwelijke Vorst
Der aerd, de kracht benaemt van uwe kracht t'ontkrachten.
Ach! PETRUS, waerde broer, ik sal de les betrachten,
Die mijn gebootschapt is uyt't alderjongste blad
Dat uw godvruchte hand, uw vrind geschreven had.
Kon ik, IGNATIUS, met 't ziel behoorlijk streelen
Van sin, en wil, vereent na Godes wil, bedeelen,
'k Sou u bespieg'len doen, in welk een staet ik leef,
Hoe ik de vege vrees, met vreugt te boven streef,
En aen God eygen werd, daer ik wacht by te wesen,
Eer 't licht, uyt de Ooster kim ten middag-trans geresen,
De schaduw op sijn kortst gemaekt sal hebben, 'k sal
De Son niet meer besien in kouden avond-val:
De werelt heeft nu uyt. God doe dit licht u dagen.
Wilt Christus naem, en roem na uwe naem omdragen,
So yverig, als God u vierig heeft gemint.
Verwin u self, op dat gy gode kind'ren wint.
Ik wacht elke oogenblink de raed der Edessenen,
Die sich vervrolijkt in de kruys-elende, en 't wenen
Der vroomen, die ten roov' van hare oplopentheyt
Gegeven werden, door 't geregt vol on bescheyt:
Daer minder niet dan recht gehanthaeft wert, sy spannen
De vuurschaer, om de deugt ter werelt uyt te bannen,
De grendel-slooten van de buyten-kerker-poort
Sijn strax al op gerukt, ook heb ik al gehoort
Dat bitse beulen om mijn nadrend lijden lachten.
Ik sal met lijdsaem heyt de trage dood verwachten.

Jacobus de soon van Alphaeus, Aen Parmenas, Een der eerste seven Diaconen van Jerusalem.

JACOBUS *de soon van* ALPHAEUS, *op het Pascha-feest op het tempel-dak gebracht, en na dat hy geweygert hadde te loochenen, dat Cbristus de sone Gods, en opgestaen was, hebben sy hem van boven-neder gestoten, en gestenigt; doch noch niet dood zijnde, is hem het hooft met een volders stok ingeslagen.*

DE mind're JACOB, graeg de minste in leerelingen
Van Iesus, en de meeste in yverig te dringen
Door de eré-poort, daer sweet, en etterdrop, en bloet,
Aen de enge posten, 't heir van Christus weten doet;

Wie willig sich vertoont in 't pijnen, en in lijden,
Wenscht sijn PARMENAS 't heyl van lijv' en ziel-verblijden.
De vrintschap, die ons hert aen een gekluystert heeft,
Sal u van sijnen duur, so lang IACOBUS leeft
Versekeren. te nacht, als ik gebeden storten,
Heeft my, 'k weet niet wat drift, geraden af te korten,
En, als of my de dood, ter vroegen morgen-stond
Te wachten stond, geport PARMENAS, daer de mond
Vrye aenspraek wert ontseyt, mijn groetenis te schrijven.
Ik ben, gelijk gy weet, niet licht-geloovig. drijven
Van swerk, noch vogel-vlucht, noch Maen of Sonne-trek,
't Gehuyl van hond, gepiep van duyv', noch gans-gequek
Versetten oyt 't geloov', dat Iesus alle dingen
In 't eeuwige albestier van syne wil kan dwingen:
De diamante schilt, van sijn beschut, so min
Het wank'len voelt door macht die 't eene schepzel in
Het andere uytten wil, als 's werelts besigheden
Het vast staen zijn gewoon, dus leert Gods Wet, de reden:
En 't onverschrikt gemoed mijn redenkav'len; maer
God weet wat 't is of niet, mijn geest spelt my gevaer,
Ja 't is terwijl ik schrijv', of yemant raed te spoeden
God wil, is 't sijne wil, de ziel, en 't lijv' behoeden.
't Is of de heerschappy van Nero wreed, en straf
De werelt oorelos tot alle gruwlen gaf,
So staet men my na 't lijf. ik ben gerust, en vaerdig
Om tot mijn God te gaen, dese aerde is my niet waerdig.
Maer gy ô! Rome, wat hangt u noch over 't hooft!
De werelt sal u noch van luyster sien berooft.
Gy sult(maer denk dan aen de Christen-offerhanden
O! Roomsche burgeren) de weêrgloed van haer branden
Noch voelen, als uw Vorst, die na verwoesten barnt,
Sijne oogen ten vermaek by nare nacht 't gestarnt,
By dag de Son bedwelmt met smook, en asch, en vonken,
Der daken, die nu noch als konst-juwelen pronken.

Hy sal oud Trojen noch verbeelden willen, ach!
Ierusalem, en Rome uw lach keert in geklach.
Ik sterv' en sal 't niet sien; maer gy hebt noch te wachten
Een roê ô! Rome die uw smeken sal verachten.
De Keyser, die nu wreed sijn beste vrind versmoord,
Sal noch sijn kind, en vrouw, en moeder aen de moord
Opofferen, haer buyk uyt dol vermaek opryten.
O! Rome wat sult gy noch na mijn sterven kryten!
Vergeefs uw droeve staet 't benauwt Ierusalem
Gaen klagen, Nero sal die 't lieren-spel, en stem
In 't schouwburg daer de moord in woont de prijs niet geven,
Of hem verbeteren, beroven van het leven.
Wat leven wy een tijt! het janken en geschreeuw
Is na mijn vleesch, en bloed, geen hongerige Leeuw
Brult doller, selfs gewond in Neroos schouw-tonelen,
Na menschen-aes; geen slaev' staet in de degen-spelen
Verwoeder na het lijv' van die hem tegen kampt,
Schoon 't lijv' en vrydom geld, als sy na 't mijn, men stampt
My duysend vloeken toe: dan 'k achtse zegeningen.
So staet een rots, daer zee, op zee weer af moet springen.
Mijn diepe nedrigheyt verblijd sich o! mijn vrint,
Mijn hert omhelst u noch, dat God mijn ziele vint
In 't Martel-worstel perk, met suchten, en gebeden
Heb ik den strengen troon van GOds gerecht, bestreden,
Gena verkregen, druk in luk verwisselt: ja
Ik heb de blye Son, ach dat sy eeuwig sta!
Gods trouwheyt uyt de kim van mijn geloov' sien stijgen,
Sien swoegen om den top van sekerheyt te krijgen,
Dat mijne naem in 't boek des Levens, met het bloet
Van Iesus is gestaeft, dat bloed dat al voldoet
Wat schuldig stond, dat bloed die kostle purpre droppen
Die noch, God straft gewis, der Ioden kind re-koppen,
Met felle wraek, en straf bedruypen sullen, thans
Voelt mijne ziel die Son alrê ter middag-trans;

Nadien my werd bericht, dat my den Hoogen-priester,
Gy kent de bloed-dorst wel van ANANIAS, driester
Om dat geen stee-voogt hem nu kan verhind'ren, wat
Sijn losse wreetheyt maer in sijne hersens vat,
Van daeg wil loognen doen (God hoede my van sonde)
Dat Jesus Christus is, en dat hy opstaen konde
Na dat het lijv' ontzielt dry dagen in het graf
Gerust had, boesem-brind, so ymand krachten gaf,
Door sterkende gebeen, strij gy met my, die midden
In 't rot der Phariseen ten kamp sal gaen, met bidden,
Met troosten, en wat meer de ziel bekrachtigt, ach!
't Gebeb van die God vreest, by Gode veel vermach.
Mijn tong, gewoon mojin God te loven, is niet machtig,
God zy gelooft, die my mijn kleynheyt maekt indachtig
Om vinnig woord-krakeel, en letter-sistery
Vol waen te splitsen: maer de geest, dats vaft, sal my
De lippen openen, en met getrouwer armen.
In 't panser van 't geloov' de waerheyt doen beschermen.
De Wet-geleerde, trots op't slepende gewaet,
Gebied my, dat ik kreuk voor 't kreukerig gelaet;
De Phariscër die op't hooge hoofde-hulsel
De naem van God vertoont; maer in het binne-vulsel
Niet min dan godlijkheyt gehuysvest heeft, beveelt
Dat mijne nedrigheyt sijn rasende eersucht streelt,
En eer hy spreekt, ô! dwaes, sich kent een overwonnen
Van sijne wijsheyt, ach! wie sou dit weren konnen?
So werelt wijsheyt niet geketent lag aen band,
Van vaster sinne-toets, in goddelijk verstand,
Dat 't diepste van 't begrip in sekerheyt kan pijlen.
O! Noord-star die ons land, en haven doet bezijlen,
Die self de starre-loop, en kennis van de lucht,
In spijt van dry-hoek, boog, en wackerheyt ontvlucht.
Wijs my de streek, breng my in 't sog van bloed, en tranen
Der ziele-kielen, die om dese weg te banen,

In 't onweer van de moord haer schip-breuk sagen, breng
My in die zee, op dat ik mijne tranen meng
Met hare, met mijn bloed, die bloede-roode plassen,
Die sal'ge Martel-stroom, tot sulk een peyl doe wassen
Dat 't ware Israël daer door mach waden, vry
Van 't sware ziele-juk, en Pharos heerschappy.
PARMENAS draeg doch sorg, dag mijne briev' geschreven
Tot troost der stammen, na mijn sterven lang mach leven.
Vaer wel, mijn boesem-vrind, ik maek het anker-touw
Van lust tot't aertsche los, en wijl ik my betrouw
Op 't diep-lood van 't geloov', begeve ik my, te varen
Op 't schip van hoop, door nood der ongestuyme baren
Van twist, en dubbel-sin, alwaer de minste stip
Niet na haer sin gezeylt, my op een Martel-klip
Aen stuk sal stooten: ach! ach! God doe my dus stranden
So sal mijn blye ziel in 't vaste star-land landen
Daer de on begrijpb're macht verr' boven lucht, en licht
Een vreugde-woning by sijn aenschijn heeft gestigt,
Daer eeuwigheyt de grond, en vastheyt zijn pylaren,
Wie, die dit hoopt, vervaert door dit gevaer te vaeren?
En of ik u (dat my de geest voorspelt) niet meer
Kon spreeken, so ontfang mijn jongste groet, en leer:
Wilt niemant uwe troost, gebed, noch hulp ontrecken.
Die dwalende bekeert sal vele sonden decken.

Simon Zelotes, Aen sijnen broeder Judas Thaddeus.

SIMON ZELOTES, *of den Cananiter, op een ongemeene pijnelijke wijse, in Syrien gekruyst.*

DEn gantschen Hemel treurt, als in den rouw gestoken
De Maen, en Starren, zijn noch nauwlijk door gebroken,
Of halen 't tintlend hooft, weêr onder 't nagt-gordijn.
Haer bleekheyt toont, dat sy met my bewogen zijn.

De kerker-wachters zijn te rust, en ik genegen,
Om broeder JUDAS, dicht my aen het hert gelegen,
't Sy dat hy hier noch woelt, of al by de Eng'len sweeft,
Te tonen dat in my de broeder-liefde leeft;
Die selden ongeschend van broeders werd gehouwen.
Sta vast dan, ik sal u mijn leven eens ontvouwen.
Verberg uwe oogen niet, nu ik 't bebloed toneel,
Waer opik gantsch alleen een Martel-treur-rol speel,
Voor uw gesicht op schuyf. verschiet voor geen verschieten,
Noch droevige uytkomst; gy sult rustig met verdrieten
En pijne worst'len sien, ten eynde van het spel
Of eer ten eynd van de ernst, my sien, ten spijt der hel,
De Martel-starre-kroon, gelijk een roov', weg halen.
Volstrekt belonen kan de swaerste dienst betalen.
't Is heden nacht en ik sie ook de slaeuwe Maen
Mijns levens, snel, en vlug van de aertsche kimmen gaen,
'k Wacht met de Son de wraek, waer aen ik ben geschonken.
'k Heb stil vernomen, dat ik aen een kruys geklоncken
Haer bloed-dorst laven sal, niet lesschen so ik denk,
Sy zijn te seer versmagt, nu dan Syriers, ik schenk
Mijn lijv' uw raserny, met hhop dat 't yet sal koelen
De lolle tochten, die in uwen boesem woelen.
Ik het bloed-spoor van Iacobus onsen broer,
Die van het Tempel-dak gestoten, opwaerts voer
Na 't salig-zielen-hof, God loon sulke offerhanden.
Syriers die kostlijk zijt in hoven, en waranden,
Vermaekt u met de reuk van bloeisel, blom, en knop
Van vruchten, haelt uw hert in lust-prielen op,
Daer u het sap van 't hooft self in de mond komt schieten,
Uw nare kerker doet my malser vrucht genieten,
Dan uw granaed, en druyv' die zijn, hoe rijp, noch wrang,
By de onverlepte vrucht die ik door God ontfang
In mijn geruste ziel, geen roos, noch rosmarijnen,
Noch beemden daer laurier sich mengelt met jasmijnen,

Vermaken oyt het oog der wandelaer so veel,
Als 't aengenaem gesicht, daer ik mijn ziel mê streel.
Ik sie, ik pluk, ik smaek een vrucht die verr' te boven
Het ooft gaet, oyt geplukt in Libanonsche hoven.
De wel-gerijte vrucht van ongerepte troost;
Adonis lust-hof wijk, uw ooft heeft noyt gebloost
So gloeyend-aengenaem, hier mengt sich het scharlaken
En gout-geel onder een, de ziel in God aen 't blaken
Krijgt honger daer sy eet, ik maek mijn schrijven kort,
'k Sie dat het starre-heir reets van de kimmen stort.
THADDEUS of u God dan bracht in Martel-banden
So wees verheugt, en trouw, kus wel gerust de handen
Van die u knevelen, sy leijen u op 't spoor,
Daer elk den Hemel won, die dus oyt de aerd verloor.
'k Sal u niet schrijven hoe ik wester-zeesche rijken
Hoe ik AEgypten, en het ondier-rijk Afrijken,
Cyrene, en Libiẽn God Jesus heb gepreekt,
In Persien, dat sich om 't minste mis-doen wreekt,
U voor het laetste sag, dit sorgelijke swerven,
Is u te wel bekent. weet dan, eer ik gâ sterven,
Dat my in Syrien de Land-voogt 't lijv' ontseyt:
My dunkt uw broeder-hert op 't woord van sterven schreyt,
Geen nood, wy sullen haest malkander weêr sien leven,
Als wrede Priesters u de sal'ge dood-slag geven:
Want dit staet my vast voor, dat gy haest volgen sult.
Trek nu de wapens aen van trouwheyt, en gedult.
U drijgt een storm, wen die is rustig afgeslagen,
Sal u de aerds-vyand met geweld, noch list belagen.
Dan sal 't gemoed de rust gevoelen, die ik voel;
Voor eeuwig sijn gered uyt de aerdsche-jammer-poel.
De nacht verd wijnt; ik sie de morgen, met veel tranen,
Wreed-aerdige Syriers, de onrijpe dood afmanen;
Maer 't wrevlig hert, en oor, sijn voor het smeken doov':
Sy drijgen 't doodelijk de vogelen ten roov'

Te geven, 't overschot de lucht te doen verrotten.
Vaert voort, Syriers, vaert voort, laet Rome in bus, en potten
De been-asch rapen van 't verbrande lieve lijk,
Wy wenschen dese stof, dit lichaem, dese slijk,
Geen eer toe, als de ziel dit stink-nest heeft begeven,
Geen graf-naeld daer de spits, tot in de lucht gedreven,
De aenschouweren verbaest, wil ik mijn lijk ten graf.
Dat my AEgypten al de pracht van lijk-plicht gaf,
Ik sou haer lode-kist, hair-windselen, en kleeden,
De balsem-bus, en lamp, en ringen schots vertreden.
Ik wensch, dat weet gy God! een bloed-getuyg te zijn:
Val aen dan bitt're smaed, en yselijke pijn.
De dood sal my eer lang uw mag're hand onthalen,
Mijn broeder 't zy gy noch, van banden vry, gaet dwalen,
Of band, en beul gevoeld, God hoede u voor gevaer.
En stercke in't sterven my
SIMON DEN YVERAER.

Antwoord van Judas Thaddeus, aen Simon Zelotes sijnen broeder.

JUDAS THADDEUS *ofte* LEBBEUS, *in Persien door de Afgodische Priesteren, langs de aerde gesleept, en met stocken, en knodzen dood geslagen.*

MYn broeder, so gy leeft, so lees mijn laetste lett'ren.
Dan so den wraek alrede u 't leven quam verplett'ren;

Lees hier de later tijd mijn liefde, en sterven uyt.
De schrik dreev' my het sweet by droplen door de huyt,
Toen ik uw briev' ontfing, daer ik als gy, gevangen
Schier sturv', so wenschte ik u te schrijven, van verlangen,
Mijn lieve lot-genoot, wy leefden als een ziel,
Maer in een dubbel lijv', ach! of het lot so viel,
Of waer gevqallen, dat wy t'samen mochten sterven;
Dan God kend best ons best, gy sult geen trooster derven,
Noch ik, mijn broeder; sterv' dan wel in God gerust.
Mijn Predik-yver noyt van Arabiers geblust
Door dreyging, of vervolg; mijn hert door *Edessenen*
Mesopotaniërs, die 't oor aen Gods-dienst lenen,
Die aerdig snaren streelt, en kostle tempels bouwt,
Noch van Syriers verset, sal de overmoed, verstouwt
Door mijne weerlosheyt, lafaerdiglijk vernielen:
So scheurt een boose Beer de lijken na 't ontzielen.
Gy Persianen, die de Son uw kerk-dienst biet,
Vreest gy niet dat de Son, als hy mijn leden siet,
Mis-handelt, afgerukt, te pletteren geslagen,
Dat hy sal vreesen, oyt in uw gewest te dagen?
Of so hy oyt verschijnt, vreest gy niet dat mijn bloed
Een weerglans schieten sal, op die vergode gloed?
Maer neen, al sou de Son, uw God u eeuwig wijten
De misdaet van mijn dood, so soud gy willen quijten
Uw dartle schensiekheyt, nu Christenen getuyg
Dat ik my willig na Gods welbehagen buyg.
't Geloov', daer ik de kerk so hoog heb aengebonden,
Sal ik vezegelen, met bloedig blauwe wonden.
Ik sterv' dan om 't geloof dat menschen Christnen maekt.
Ach! SIMON dat gy saegt, hoe uwen JUDAS blaekt,
In yver tot Gods roem, van hemel-kracht gedreven;
Uw lijk sal, zijt gy dood, door sulk een vreugt herleven.
Of uw Syriers dan noch (ach! of het God so gaf)
Het yselijke woord wil van mijn lip niet af

Niet hadden wech-gerukt, sal ik mijn schrijven korten:
Ach! broeder, mocht ik eens te vollen 't hert uytstorten,
Hoe soude ik mijnen arm om uwe schoud'ren slaen,
En singende met u voor 't Martel-altaer gaen.
Nu big'len van mijn wang kristalle vreugde-tranen
Die, daer ik lil als lis, God om ontferming manen,
En daer ik met het oog gestrekt ten Hemel leg,
Laet 't volle hert nau toe, dat ik al hygend seg,
Kom Schepper, kom herschep mijn sterffelijke leden
In on verderflijke, ja 't is, schoon ik beneden
De Maen woel, of mijn geest al by Gods Eng'len is.
Mijn aensicht gloeit van vreugt, 'k voel een ontsteltenis;
Maer vol vernoegen, 'k voel, ik smaek; ik kan t'niet noemen,
Een vreugt die tong, noch pen kan na waerdye roemen.
Mijn voet raekt nauwlijx aerde, en trippelt na de zael
Der wrede rechteren, ik sie het Kerk-portael
Niet op doen, of verwacht de dood van Priester-handen.
Als my uw briev' voorspelde, ik sie de wraek al branden
Uyt 't donker oog, ik vol u dan so gy niet leeft,
Of gy noch my, so 't God voor ons besloten heeft.
Nu broeder trê voor-uyt in de Engele-rey, wy komen
Met een gelijke tred, de doods weg sonder schromen:
Maer gy ô! broederen, die my eer lang gerooft
Uyt uwe kerk sult sien, leert dat gy noyt gelooft
Die u door nieuwe leer, en scheuring brengt in lijen
Sy vlammen op de staet der opper-kerk-voogdyen:
't Zijn ketters, die Gods kerk moet vlieden als de pest.
O! broeders ik versoek, blijft by my in het lest.
En siet, en hoord mijn dood als Christenen geduldig.
Maer kent sich ymant my een laetste lijk-dienst schuldig,
Die schrijve op houwt, of steen, THADDEUS *die hier rust,*
Had, doen sijn broeder sturv', in 't leven geen meer lust.

Johannes aen Polycarpus, sijn leerling, Bisschop tot Smyrnen.

JOHANNES *gebannen, op het eyland Patmos, door den Romeynschen Keyser Domitianus, en wederom ingelaten, door Nerva.*

HErts-lieve leereling, schoon het gewelt van Romen,
Dat self geen neven spaert, my van u heeft genomen;
Treur daerom niet, de Vorst wou sijn ge-eert voor God.
Ik heb 't geweygert, en verboden dat gebod,

Dat God in 't aenschijn spuwt. ik voelde 't vuur herleven,
Waer door ik Christus roem, en Godheyt heb beschreven,
Cerinthus heb beschaemt, en *Ebion* verstomt.
Hoe waent de Keyser, om dat hy in purper komt,
En goddelijk ontsag in de onderdaen kan drucken,
Door aerts-geweldery, dat ook Gods knechten bucken?
Dat die sich, aen den glimp van sijne aensienlijkheyt
Vergapen? neen haer trouw wert niet so licht mis-leyt.
Geen gloed van geel gewaet, kan onse moed, verbluffen.
Dat durft uw scepter self en arent-standaert puffen.
Treur dan niet POLYCARP, maer lees met vreugt mijn ban.
Toen Vorst Vespasiaen al staende, in 't siek-bed, van
De dood was weg gerukt, 't gebied had opgedragen
Aen *Titus*, die dry jaer, sijn scepter-son sag dagen
In Romens heerschappy, die van den raed beweent,
Noyt wierd genoeg betreut van Romulus gemeent.
Is uyt de seste wijk van Romen, op geborsten
Een ondier, dat hoe 't drinkt, noch altijt schijnt te dorsten
Na bloed, dat hy uyt 't hert van alle onnoosle tapt.
Den dag schijnt hem te kort tot mensche-moord, hy stapt
By toorts- en mane-licht, na woedende gevechten,
Beloont, met hoed, en ring, den slave, en vrye knechten,
Die nat van sweet, en bloed een man-slag hem doet sien.
Deren perk-tafel werd voor paerd afrenners tien
En tien mael dicht herdischt, hy arm van alle ontsarmen
Siet met vernoeging, hoe gewapend vrouwlijke armen.
Elkander gaen te keer, de loop-baen siddert, van
Het vliegen na de pael, van maegt, en vrouw, en man.
De Griekschen tabbart, en pantoffelen, en kroonen,
Die Iuno en Minerve, en Iupiter vertonen;
Voltoyen, daer hy pronkt, sijn dolle moedigheyt.
De Flaviaelche stoet, van broederen, verbreyt
So veel sy kan sijn trots. hy uytgeput door bouwen,
Van schouw-tonelen, kan sijn schraep-sucht niet weerhouwen;

Daer munt klinkt is sijn hert. Domitianus, dan
De Vost van Rome, sond my de al te wrede ban.
Eed Eyland legt in zee die Grieken weygert t'hechten
Aen Asien, waer in Ulysses na 't bevechten
Van Trojen (so out dicht geloov' verdienen mach)
Van water-honden, sich alom besingelt sag.
't Heet Patmos, kleen, en woest, gants arm van vee, en vruchten.
Een rechte plaets om God gebeden toe te suchten.
Hier leev' ik wel gerust. de stille naerheyt streelt
Mijn ziel met soet gepeyns, en sweemsel, geest, en beelt.
Ik hoor een God-spraek niet uyt dry-voet, dijk noch holen,
't Berugte Delphos is voor dese spraek verscholen.
Gebies van slangen, noch het yselijk gebrul
Van ongedierte, ontset mijn vrolijk hert, hier vul
Ik mijne ziel vol op in geest-bespiegelingen.
Nu onlangs, als ik God mijn suchten op ging dringen,
Wierd mijne geest verrukt. een stem-sloeg my in 't oor
Als een basuyne klank. ik die my selfs verloor,
Sag, 's menschen soon, omringt in goude kandelaren.
Sijn vlammende oogen, en sneeuw-witte kleed, en haren
Weerlichten, op sijn voet, die als glad koper blonk.
Hoor Philadelphia, wat my de stem toeklonk.
Schrijv' Philadelphia dat ik haer ben genegen
Om hare lijdsaemheyt. maer 'k ben om u verlegen
O! Laödicea, dat laeuw, niet heet, noch kouwt,
U op een vluchtig niet van schatten, licht vertrouwt.
Ik schrik van 't scherpe swaerd, en 't onweer, opgestoken,
Toen ik de Hemel-deur van 't slot sag los-gebrooken,
Schrijv' POLYCARP, dat ik self beefde, voor de gloet
Die ik in 't aenschijn sag, daer de ouderen te voet
Voor vielen, dat den troon, die vuur, en donder braekte,
Het sevenhoornig Lam, dat 't zegel-boek bewaekte,
En de onbedwelmde lamp, en 't vierderley gediert,
Dat dit gesicht gaer niet ontslippe als maer verçiert.

Druk haer de na-druk in, en leertse God so minnen;
Dat sy den diepen sin van dit geheym versinnen.
Verbaes de herden, met de naerheyt, die ik sag,
Toen het gezegelt boeck, door 't Lam geopent lag.
Daer 't gruwelijk geweld, van los-gerukte paerden,
Met boog, en swaerd, en vuur het vorstlijk hert vervaerden.
Doe haer de swarte Son, en roode Maen, het bloed
Gemengt met hagel, 't vuur in berg-spelonk, en vloed,
De vorsschen, en 't gesicht van wolk-en vlam-pylaren,
Met dreun, en velt-geschrey ten herde hert in varen.
Troost PERGAMO, met hoop, sy sijn vaek swaer gedrukt,
In het vertoog, daer 't beest Gods knechten sleurt, en rukt;
Het lijk het graf ontseyt. dat sy sich in het lijen
Dat maer een oog-blik duurt, en eeuwig sal verblijen,
Verblijen: dat sy sich niet wreeken, God is reet
Om onder dreun van aerde, en hemelen, het leet
Te straffen, met de kracht van sijn getergde vingren.
Het bloed-beluste bloed, ten afgronde in te sling'ren.
Die na de moorders van de Kerke-vrede, al guwt.
Seg PERGAMO dat sy voor geen verdrucken gruwt.
Toon THYATIRA, dat van *Misis*, aengeprickelt,
Door God-spraek, is gebouwt: om dat hy hier, 't gespickelt,
Gewonde hert sag gaen, het gruwelijk gedrogt
Dat seven hoofden heeft, dat niet dan lastring wrogt,
God, en sijn roem, ten spijt. de werelt opgetogen
In Bere-klauw, en kroon, en hoornen, wierd bewogen,
Tot diep verwonderen. een ander ondier quam
Versien met horenen, gelijk het heylig Lam,
Door sijne wonder-kracht, die 't vuur ter aerd kon trecken,
Trok 't vele tot verderv'. laet haer dit beelt opwecken,
Om al wat God veracht spijt kronen, en geweld,
Te vloeken om sijn naem. de God-getrouwe held,
Sal 't spits der horenen, in blijdschap stomp sien stoten.
En onverseert sijn borst voor klauw en tand ontbloten.

Dat Sardis sich verheuge, als God ten straf geport,
De beker van sijn wraek, op 't groote Babel stort.
En brand, en moord, met kracht de tempels, en gewelven,
En steden hoog-bewalt, in asch, en puyn bedelven.
De Vorsten in het wee van vrees, en bloed verstikt.
Den hemel daverend van Eng'le-stem, verschrikt
Het hert, reets neêr gesmakt, door groote hagel stenen,
Wen gy de werelt bleek siet sidderen, en wenen.
Lach dan mijn Sardis, lach dan uwe krop eens uyt,
Dan is 't uw beurt. dat dan uw long sich vry ontsluyt,
Om Halelujah, en uw Heyland, lof te singen.
Terwijlgy werd gevoert, door blauwe hemel-kringen,
Daer duysend duysenden krieoelen, om de macht
Voor wien gy noch een poos (schep moed) moet zijn veracht.
Seg Smirna, daer ik u, als Kerk-voogd, heb gesonden,
Dat ik de duyvel sag, met ketenen gebonden,
Ten afgrond slepen, hy brulde yselijk; maer God
Gaf aen sijn hemel-knecht, het eeuwige gebod
Van sijn gestaefde wil. hy dook, maer kreeg in 't duyken,
Noch moed, ter tiender eeuw met kracht weêr op te luyken,
De werelt, het venijn van sijn verleydlijkheyt
Dat hy met smertend soet van weelde, en lust bereyt,
Te dissen ten verderv'; toen sag ik hemel-tronen,
En Martel-zielen, met ge-eerde scepters, kronen.
Als Vorsten heerschen, tot de laetste werelt-dag.
De duyvel sonk, toen ik het uyterste oordeel sag.
Dat wierd gevelt van een, die de aerde deed verdwijnen;
Geseten op een troon, die, door het wederschijnen,
Van 't glinsterend gelaet, als vuur, en Jaspis blonk.
Hy sag elkx levens-boek. de zee, en de aerde, schonk
Hun dooden, fel verbaest, die hemel-vreugt genoten,
Of door gerechte wraek van God sijn wech gestoten.
Waek dan mijn POLYCARP, en hou 't gesicht in 't oog.
Maer gy, mijn Ephesen, dat ik uw wangen droog,

Die mijne ban beschreyt. mijn God-gewonne kind'ren,
Wat kan JOANNES doch de bad des Keysers hind'ren?
En waerom noemt men my verlaten, die verselt
Van God en Geesten ben. wat tong, of veder, melt
De vreugt die ik geniet? komt Eng'len leent my veren,
Uyt uwe wieken, wilt my geeste-talen leren.
Mijne yver brand, om haer te schrijven, hoe ik was,
Toen ik de God-stad sag, nu Eng'len helpt my ras.
Ik sag het al vernieuwt, terwijl ik opgetogen
Het nieuw Jerusalem sag dalen uyt den hogen.
De bruyt, en wijf des Lams, dat als Saphiren blonk,
En in cristalle gloed, Gods heerlijkheyt en pronk
Opvoerde, hare muur, en ses paer paerle poorten
En Eng'len, met de stam van Israëls geboorten
Vertoonden 's bouw-heers macht de grond-vest gaf de stad,
Die al wat gloeyt, en brant, van God, gekregen had,
Een schoon, en groots gesicht. sink Son, en gâ verd wijnen,
Voor 't licht dat uyt de straet van louter gout, quam schijnen,
En my 't gesicht verbrak. set suyver diamant,
Robijn, en Amathist in doppen, of karkant.
't Is doov', kom blinde Jood, doe hier uwe oogen open:
Verstom voor dese glans. wilt uw gedachten nopen,
Om diep te sinken in het flick'ren dat hier brand
Ik sag, hoe krachtig speelt dat sien noch in 't verstand!
Geen tempel, of altaer; maer God, en 't Lam vertoonde
Een tempel, daer de roem, van de almacht selv' in woonde,
Geen Son, of flauwe Maen, die in de kimmen sijgt,
Wanneer de morgen-stond om licht, met tranen, hijgt.
Behoeft die hemel-stad. het eeuwig licht der lichten,
Maekt hier een enk'len dag, daer alles voor moet swichten,
Dat 't luyst'ren 't minst beswalkt. de vrede in dese wal
Gehuys-vest, vreest voor twist noch oorlogs overal.
Ik saf de levens stroom, uyt Godes setel vloeien.
De boom des Levens breet, by klare wat'ren, groeien.

Ik sag, op dat ik 't u al seg in eene stem.
Mijn Ephesen, ik sag, het nieuw Ierusalem;
Dat gy te wachten hebt, so gy gewelderijen,
Uw vleesch, en de eerste dood, om 't Lam, kunt overstrijen.
Dan wacht ik u vernoegt, daer de onbegrijp'likheyt
U weelde sonder eynd, of droefheyt toe bereyt.
So gy noch POLYCARP, dats trouw zijt, schrijv' dit schrijven
De seven-kerken doch, 't sal haer vertrouwen stijven,
Haer hoop vermeerderen sy suk'len angstig om.
Ik ben van haer (ach! of mijn geest, Gods heyligdom
Kon blasen on de kerk. ach! of sy ook genoten
De troost die ik geniet) door Romen wel verstoten
Op Patmos, maer door God, op Patmos sagt gestreelt.
Tyran Domitiaen ontsteelt my niet; maer deelt
Mijn vol-vernoegen toe. ik socht niet wech te komen,
Als hy, die met Sabijn op 't Capitool van Romen,
Sich niet vertrouwde, maer in Isis Priester-rok,
Beangest, voor Vorst *Vitel* den Tiber overtrok.
Neen 'k heb de dood gewacht, veel min de ban gevloden.
Die vliegen self vermoord, IOANNES niet te doden!
Kan dat 't Latijnsche volk, en wie Domitiaen,
En de ingeboorne lust tot moorden kent, verstaen!
Hoe moet een bloed-verwand, om dubbelsinnig spreken
Van kant? en sou hy sich niet op IOANNES wreeken?
Die sijne Heerschappy, en grouw'le gout-dorst wraekt,
Die sijne ontuchtigheyt, die op sijn rust-bed waekt
En in de kussen slaept, so hevig, tegen kampten!
Daer selfs de aensienglijkheyt, van Burgermeester-ampten
Moet bucken voor de byl, de schilt-knaep van den staet
Voor honden werd gesmakt. daer niemant vry en gaet,
Die hem op 't minste raekt, of die hy wil betijgen:
Daer gaet IOANNES vry, met slegs een ban te krijgen.
Hoe groot is noch 't verschil der gunst die God my doet!
Eerst leunde ik op sijn borst, nu steune ik op sijn bloet.

Ik sag het doode kind eens kerk-voogts 't leven geven
Nu voel ik in mijn self, een tweede leven, leven;
Dat my gantsch uyt mijn self, in mijnen Schepper voert.
Getrouwe lieveling ik voel, ik werde ontroert.
Onnosel Nazareth, hoe wel werd het verachten,
Van dat niet goets, uyt u, voor Isr'el, stond te wachten
Betaelt! gy hebt my wel geteelt; maer hem gevoed
Die u alleenig nu moet voeden met sijn bloed.
Gy queekte God in 't vleesch, en my, van God gekoren,
Om sijne heerlijkheyt te sien, en 't woord te horen,
Dat van de berg-spits klonk, die uw legt in een dal.
Hy noemde my sijn soon, toen onder droev geschal
Sijn moeder hem gerekt, aen 't galge-hout sag hangen.
'k Heb dese weldaed, en noch duysenden ontsangen
Met dank, 't is waer, maer als JOANNES overdenkt
De Hemel-gunsten, daer God nu hem mê beschenkt.
Sinkt sijn gedachtenis van vorige genaden,
In 't eyndelose soet der laetste wonder-daden.
Ik sie in 't hert der aerd, die voor my open leyt.
Den Hemel los gerolt toont my in een saemheyt,
Sijn Goddelijke pracht van tronen, en gewelven,
En dienstbaer geestendom. ik sie voor my opdelven
De slot-geheymenis, van 't eeuwige besluyt.
De werelt, die God lieft, trek' hie haer leering uyt.
Vertrapt, die ongoôn dient, het offer-sout met voeten.
Braveert de wierook-reuk, wilt uwe lust niet boeten,
In heesch-geschreuwde toon van Priester-choor-gejuyg;
Maer doet uw herten op, voor't lied dat ik betuyg,
Dat in het opperste der Hemelen, aerts Eng'len,
Die eer, en kracht, en roem in 't Halelujah meng'len,
Met noyt gehaelde toon, uytschreeuwen reys, op reys.
Ik mael geen vinding u een laffe kinders peys;
Maer waerheyt, diep gestaest in Gods geheymnis-boeken.
God doet hem, door mijn mond, in eeuwigheyt vervloeken,

Die tot mijn schrist een stip, of by, of af durft doen.
Dat wy, God ken elkx hert, van niemant noch vermoen.
Eer dan eerbiedelijk de Godheyt, die wy sagen,
En eerden eerst in 't vleesch, en die wy nu sien dagen:
Niet anders, dan wanneer de Son, in middle-lent
Betrocken met een wolk, sijn stralen schielijk sent
Op blauwe heuvelen, en vlacke water-bronnen.
So sagen wy die God in eene nis van sonnen,
Als 't middel-punt, daer al de gloring kracht af krijgt,
Uytflonkeren. komt hier, die u ter neder nijgt
Voor strale-tritzen, en voor wolk- en star-gesichten
Van Priester noyt gesien, die u so hoog verplichten,
't Afbeeltzel van 't bedrog, gemaelt, op doek, of Sij
Of uyt de muur gehoogt, te houden in waerdij.
Verlicht uwe oogen hier. mijn matte hand, en veder
Eyscht rust: nu POLYCARP, liev' mijn so trouw, en teder,
Als ik uw lieven blijv' ik ken uw ziele-werck.
'k Beveel dan uwe sorg de suyvre Christe-kerk.
Licht als een morgen-star in 's werelt duyster nissen.
Volg stip dees laetste les, gy sult geen blijtschap missen.
Vertrouw, verdraeg, en waek, bid, troost, bestraf, en leer
Maer, 't is of my de Geest getuygt, dat ik noch weêr,
U, door een nieuwe Vorst van mijne ban ontslagen,
(Ach! of wy sulk een dag, noch voor de laetste sagen!)
Getrouwe POLYCARP, een welkom kus sal bien.
Ik wacht, mijn Ephesen, noch eenmael weêr te sien.

***Rey van* EPHESERS, *verwelkommende* JOANNES.**

EPHESEN, trek uyt met sangen,
Bied JOANNES wellekom,
EPHESEN, gâ hem ontfangen;
Broeders maekt de vreugt u stom?
Patmos sal de kerk-son geven,
Die door Vorst Domitiaen,
Niet gewoon, dan wreed te leven,
Twee jaer daer moest onder gaen.
PHILLIS, gâ vry 't lijk versengen
Eertijts aen uw borst gemint,
Gâ sijn been-asch vry vermengen,
Onder de asch van TITUS kint.
Niemant sal de dood-bus drucken,
In de Flaviaelsche kerk.
Noch het minste lijk-kruyt plucken.
Noch versien met balsem werk:
Als sijn dolle lijv'-schut benden,
Die hem roemen voor vergood,
En in 't leven Keyser kenden,
Die de tijt geen weergâ bood.
NERVA, sijne kroon moet duren,
Als hy wrede bloed-dorst haet,
Langer, dan de grond der muren
Van den Roomschen burger staet.
NERVA heest geen lust in 't plengen
Van onnosel Christe-bloed.
Hy sal rust in Rome brengen,
Door het moorden afgewoed.

REY van ROOMSCHE BURGERS.

OP Quiriten klopt uw handen,
Zegen drymael 't Goden-dom,
Doet de wierook-kluyten branden
Huwt schalmey, aen fluyt, en bom.
Bouwt nu om de Vorst te strelen
Bouwt Romeynen, 't is uw plicht
Eere-bogen, schou-tonelen,
Met sijn naem op 't aengesicht.
Slaet sijn beelt in goude stempels.
Houwt hem uyt wit marmor-steen.
Stelt in God-gewijde tempels,
Sijne naem op de altaer-treên.
Stikt een vorstelijke zadel,
Hecht juwelen aen sijn kroon.
Brengt hem in den drang der adel
Voor 't verlangend volk ten toon.
Priesters, wilt met Ram, en Stieren,
Haen, en Bocken-offer bloed,
't Heylig hoog feest-tijt vieren
Roost de luch met offer-gloed.
Op dan moedige Quiriten
Hoog, en laeg, en jong, en out.
Laet ons doch de Vorst genieten
Wien den Hemel 't rijk betrout.

REY van EPHESERS.

DAnk sy God, hy is gesturven
Die in dwang behagen had;
Nu heeft hem den dwang bedurven,
En met eyge bloed beklad.
Nerva, heeft de ban ontbonden,
Flavius gantsch ongelijk,
Die vermoord met seven wonden,
Nerva laet in 't Keyserrijk.
Galmt nu seven zege-sangen,
Seven kerken, lang gedrukt.
Stut uw hicken, droogt uw wangen,
't Ondier is in 't graft gerukt.
Gy sult weêr de leslen horen
Uyt JOANNES wijse mond.
Nu is weêr den dag geboren.
De aengename morgen-stond.
Gâ dan dese Son begroeten
Ephesen, dat uyt gedorst
Heygt om uwe lust te boeten,
Met den melk van dese borst.
Ephesen, trek uyt met sangen.
Bied JOANNES wellekom,
Ephesen, gâ hem ontfangen,
Broeders, stâ niet stil, en stom.

Paulus aen Onesimus,

Ik heb desen H. Apostel, om sijne uytmuntende gaven, by de vorige, schoon niet onder het twalef-tal, gevoegt.

PAULUS *den heyligen Apostel swarelijk vervolgt, en na veel lijdens van banden, gesselingen, en verachtingen, tot Romen onder den sesten Keyser Nero onthalst.*

ONtfang mijn laetste groet, ONESIMUS mijn soon,
Gebaert in banden, daer ik om de Martel-kroon
In Neroos kerker streed: uw heete liefde gloeide
Te hoger, hoe men my te schandelijker boeide.
Nu wacht ik in der yl van lichaem, sweet, en leet
Te sijn ontbonden; maer'k agt nooding dat gy weet

Mijn leven na mijn dood. de stad die om sijn droogte
De naem van Tarsus draegt, gelegen op de hoogte
Daer Taurus heuvel-spits ten Noorden 't land verdeelt,
En Cydnus flaeuwe stroom om de oude vesten speelt,
Schoon uyt het jongste kroost van Jacob voortgekomen,
Gaf my het Burger-recht door mijn geboorte in Romen.
Ierusalem, dat op Gods-tempel stoft, heeft my
Gekoestert, en de les *Gamaliëls* na 't ty
Der hete jonglings drift my aendreev', wel sien leeren
Aärons Priesterschap, en Moses wetten eeren
't Geheym van 't wasch-vat, lamp, en bond-kist, Cherubin,
En offer-reuk-werk, en wat dat noch meerder in
De wet te weten stond, nasporen, 'k was so schrand'ren
Navolger van de wet der vad'ren, dat ik and'ren
In wetenschap, en ernst te boven ging, om 't rot
(So noemde ik Iesus volk) der Nazarener, tot
De laetste die noch leefde, en lijv' en goet te ontrucken,
Wat schreeude ik, dol van vreugt, toen *Stephanus* moest bucken.
God hef hem weder, voor een stenen-hagel buy,
'k Stak yder moed in 't hert, daer ik de wet beduy.
Ik roemde voor geluk. de kledr'en te bewaren,
Der bloed-getuygen, die in spijt sijns geests voortvaren,
En daer hy met het oog gestrekt ten hemel lag,
Ten hemel helpen met een steene-donder-slag.
Dat moorden, dat geschrey deed my herleven, planten
Een niewe drift in 't hert, om tegen te gaen kanten
Al die in Salem-stad de leering, en geboon
Op volgde, wat was ik verblind', van Iosephs soon.
Dit lukt so wel, met dol, huys uyt, huys in, te trecken,
Met man, en vrouw, en kind het geestlijk recht te ondecken,
Dat elk na Sichem, of na Cananaea vlucht.
Noch klom mijn domme haet, en vreugt in het gesucht
Der recht onneselen. ik jank den hoogen-priester
Aen 't oor toen (na mijn plicht) ô! kerk-voogt men verliester

Te veel, die het oog van 't gantsche vruchtbare oost
Damascus, aen elkaer genieten steun, en troost
Dat nest moet zijn gestoord ik sal die swerm met rooken
Van offer-gommen, of die harder zijn, bestoken
Met brand-pael, pik-stok, toorts, of ander branded tuyg,
Die ik met reden niet na onse wetten buyg,
Sal ik met koord, en seel, en nijp-tang daer toe trekken.
Geeft mê ô! Christenen laet ik uw hert opwecken
Tot de oude Gods-dienst, komt geeft u tot uwe plicht.
Wat sal Vorst Nero 't hert uytlacchen, als een licht
Van levend-menschen-smeer als fackel-stof gebonden,
Van 't halve stuyver-volk ten hemel werd gesonden!
De pik-en was-rok sal daer sy aen ketens staen,
Op roosters leggen, of aen mutzaerts langsaem braen,
Een bloed-rood wederlicht in 't licht der maen schakeren,
So sal ik, God ten roem, haer Godes wetten leren;
Damascus sal my stof in vollen overvloed
Verschaffen, dan sal ik het Christen-herte-bloed,
Gelijk een gulle zee doen stroomen van de drempels,
En altaer-voeten in Gods hoog-gewijde tempels,
Of zielen winnen, als een andere Abraham,
Dus kittelde ik my selfs, en 't oor der Joden, quam
Den hoogen Priester staeg om macht, en voor-schrift smeken,
Aen dese kerk, om al die van de wech af weken.
Van onse vaderen, te prangen in de klem,
En op te stieren na het groot Ierusalem.
Hy geeftse, ik voort op reys; maer eer ik mijne benen
In hare wallen breng, werd ik op weg omschenen
In eenen oogenblik met een doorgloeide glans
Die nederschietende van 's hemels held're trans
My, ach! ik beev', en lil wanneer ik denk hoe'k trilde,
En beefde, toen een stem ter ooren my in drilde,
So onverwacht, als of een held're Sonne-dag
Met blixem-strael, en wind, en sware donder-slag

My in den morgen-dauw 't hooft dreygde te verpletten
In dit ontheysteren van sin, in dit ontsetten
Met eenen slinger-slag ter aerde plofte, en sprak
Waerom vervolgt gy my ô! Saul, de schrik verbrak,
En trof mijn hert so fel, dat ik, om Gods behagen
Te weten, nauwelijkx een minste woord kon vragen.
'k Verstond dat ik in stad sou weten wat te doen,
Dry Sonne-schijnen was ik sonder my te voen,
En licht te sien, tot dat my Ananias de oogen
En 't hert ontsloot, en doopte; ik, na Gods wil gebogen,
Socht elk te buygen door mijn reden tot een Heer
Die ik noch onlangs had bespot in wet, en leer.
De preutse Priesterschap begint my fel te haten,
Versint, (so moeten pas geworve Gods soldaten
Ten zegel harer trouw, een brave proev'-tocht doen,
Die dan leert pal staen, sal sich wel van vluchten hoen)
Ia sy versint sich wel, hoe men my sal belagen,
En krijgen in de klem; maer schoon sy nacht, en dagen
De wal bewaken, noch ontslippe ik haer; een mand
Die my de wal aflaet, ontrukt my hare hand.
Na dat de broederschap my toen had aengenomen
Te *Salem*, ben ik by godvruchtige gekomen
In Antiochiën, dat van Orontes, en
Van Parfar werd bespoeld, en elk door by-naem ken,
Van Gods-stad, Agabus quam hier door God gedreven,
Ons spellen, dat wanneer den scepter wierd gegeven
Aen Keyser Claudius, een tijt te wachten stond
Dat naeuwlijk spijs sou zijn voor een gesonde mond.
Toen stiert men Barnabas voor vijv' jaer al ten Hemel
Van 't Martel-brand-altaer gerstegen, ik die wemel
In 's werelts wroet-nest, haek om hem by God te sien,
Met my, om arme gift Iudaea aen te bien.
Toen wou Gods Geest dat ik Sileuciën sou vinden.
Te Paphos dachten wy de hoofden dien ons minden

Gods weg te wijsen, maer wy wierden wederstaen
Van Elimas, een mensch geleert om by de Maen
En 't scheemren van de nacht sijn tover-konst te plegen:
God straft den toveraer, en ik verkrijg de zegen
Op Zergius, dit land is vol van sotterny,
Gelooft in droom, en spook, en vogel-wichlary
Een gauwe hand-greep van versmitste grijse papen
Doet haer verbaest, en stom, als na Gods wond'ren gapen.
Van hier zijn my geland te Perga, daer *Diaen*
Der jag'ren Afgodin, een kerk-kapel heeft staen.
Toen ging mijn leer-siek hert met vollen yver werken,
Als 't heylig rust-dag was, in de Antiochsche kerken,
En 't land Pisidien, dat ons wel haest verstiert,
t'Iconien, daer de een ons scheld, en de ander viert,
In 't eynd met stenen dreygt: waerom wy Lystren sochten,
Daer wy een kreuple, weer op rechte benen brochten.
Het losse graeu, dat licht den toom viert aen haer tocht,
Schreuwt ons voor Goden uyt: hare offer-priester brocht
Ons krans en stieren toe, om voor de poort te branden.
Als voor de blixem-God, ô! schandlijke offerhanden.
Sy noemden my Mercuur, een Goden-bô en soon
Wat is het Heydendom in 't eeren harer Goon,
En guychel-altaer-dienst veranderlijk! gewonnen
Toen Jupiter de schooot van Maja had geschonnen.
Sy roemden Barnabas voor haren donderaer,
O! sal'ge reys-genoot nu hebt gy geen gevaer,
Geen namen sonder daed, gy siet uw ziel vereeren
Met't aengename loov' van Martel-palme veeren.
's Volkx weerhaen keert, 't gejuyg verandert, het gemeen
Door Joden opgeroeit grijpt stok, en staev', en steen
Sleept my ter land-poorte uyt, toen dreygde 't stormend weder
In zee der raserny mijn lichaem-schip, reets neder
Gesonken, stoot, op stoot op de oever van de dood
Te stranden; maer in flaeuwte ontslipte ik noch die nood.

In 't land dat Ilion berucht, na veel omtrekken,
Quam sich ter midder-nacht een sweemsel my te ontdecken,
Een Macedoner die om bystand bad. wy spoen
Samothracen voor by, en nieuwe stad, en doen
De stad aen, die toen sy haer Vorst in krijg quam helpen
Crenides wierd genoemt, hier quam Gods Geest bestelpen
Het huys van Lydia dat op 't geloov' het nat
Des heyl'gen Doops ontfing. een dienstbaer meysken, dat
Een quaden geest in had, en met waerseggerijen
Haer Heer veel winst toebracht, hulp ik uyt 't sware lijen;
Die dienst wierd my betaelt, om 't missen van 't gewin,
Met scheuren van mijn kleed, en geesselen, en in
Den kerker-stok te gaen, daer wy God lov' toe-singen
En met gebeden door den derden hemel dringen.
De nacht op 't naerst brengt in een oogenblik, al de aerd
Een beving aen, dat al wat leven heeft vervaerd,
De kerker-grond-slag lilt, en siddert, alle deuren,
En grendels springen los, of barsten op, het scheuren
Der suchtende aerde, baert een doffe weder-klank,
Die van de hemel keert, en elk gevangen, vrank
Van sijne keting maekt, wat was de stok-bewaerder
Den armen man ontset! met alle recht vervaerde,
Toen hy ons niet en vond. wy gaen dan met een straf
Die sonder recht-geding de recht-bank aen ons gaf,
'k Had Fila doen met my. van hier sien wy de muren
Waer in 't gerucht de roem alle eeuwen doet verduren,
Der zegenrijke tocht die Vorst Amyntas soon
Op Thessaloners deed; hier kregen wy so schoon
Een zielen-oegst, als of het zaed van wel geloven,
In Thessalonica alleen gezaeyt was, roven
De blixem stralen oyt een boom die vrucht belooft
De bloeisel, ach! so wierd dit bloeisel wech gerooft,
Geschookt, en afgesengt; het schuym van bose Ioden
Van Griek, en Heydenen beset om my te doden

Het huys van Iason, niet die 't Heydendom versiert,
Dat 't gulde Vlies verkreeg te Colchos, 't ongediert
Bedwong, maer missen my, terwijl set haer met reden,
Wat kan een wijse tong, vriend Jason wat te vreden.
Toen sagen wy het land befaemt door Phoebus berg.
Van daer, op dat ik niet uw oog te veel en verg,
Wijl gy die reys wel weet, ben ik alleen t'Athenen
Getrocken, Cecrops stad gewoon het oor te lenen
Aen Letter-kunde, en wat de diepe wijsheyt meer
In konst, of kennis weet, de griekze letter-geer
Werd hier voldaen, elk huys verstrekt een school, de mannen,
En vrouwen beulen, om de botheyt uyt te bannen.
Ik schreyde toen ik sag hoe arge Epicureên,
En togt-versakers, stout de waerheyt tegen streen,
Mijn siel versughte om al haer kintze afgoderijen,
En wijl ik de altaers sie, sie ik ook een ter sijen
Den onbekenden God geheyligt; ik verkond
Haer, hoe die God in geest, en niet in stof bestond.
Sy laghter om 't geloov dat 't oordeel nog sou komen.
Maer Dionys heeft dit gelovig aengenomen
Met Damaris. toen kreeg Corinthen my, alwaer
My in der Nagt een stem aenmoedigde in 't gevaer
Dat my voor Gallio scheen op te sullen barsten,
Die my bevryt, schoon elk op zijne tanden knarsten.
Van hem na Ephesus dat in haer vest de kerk
Van Delia geroemt, voor 't helde-vrouwen werk
En 's werelts grootste pronk, ik heb u laest beschreven
De wondren deser reys, en hoe ik deed herleven
Dien Eutychus, die uyt de venster viel. Een stad
Leght aen de Rode zee die Ptolomeus had
Na sijnen naem genaemt. hier quam door God gedreven
My Agabus een beeld van mijne banden geven
Te Salem, wijl hy sig met mijnen gordel boeit.
Hoe meer men 't gaen afraed hoe mijne lust meer groeit.

Maer Salem had my nau, of had my in hun keten,
Men rekt, en bind my om te geselen, sy weten
Van onschult, nog vermaen dat ik van haer het Regt
Van Romen eysch, dat geen Quiriet in banden legt.
Den hogen-tempelier gantz ngewoon te kroppen,
Het leet van weder-spraek, heet my de mond toestoppen
God egter troost mijn siel in 't stille van de nagt,
Segt my, dat ik te Roome, alwaer ick nu verwagt
De Martel-segen-kroon, hem nog moest trou betuygen,
Voor Faelix vry gepleyt, moest ik my weder buygen
In 't juk van Festus, graeg om Joden dienst te doen:
Ik kon sijn wrevle haet uyt sijne reên vermoen.
Versoek den Keyser self te horen vonnis vellen.
Agrippa onderwijl, en Berenice stellen,
(Daer Festus horen moet dat Paulus geensins raest)
My vry van dood-schult, ja Agrippa stond verbaest,
En wierd schier Christen. wy dan op de reys na Romen,
Sijn langs Siliciën, en de Pamphyler stroomen
Te Mira aen geset. van daer sag ik de grond
Die hondert steden heeft, en nimmer weerga vond
In laffe logentael. maer aen de goede haven
Voorseyde ik, wat eeb nood te vresen stond, sy gaven
Den schipper meest geloov: maer eer wy Claudia
Bezeylen, word ons schip een onweers ongena
Ten buyt gegeven, ja den Hemel hield verborgen
Wat ligt geeft, toen begon elk voor sijn lijv' te sorgen,
De blauwe kringen die om vogtige oogen staen,
De hand, en lip bid God Neptuyn om bystand aen,
De Pop-God hoord haer niet, toen schoot de son sijn stralen
Op mijn gebed weer uyt, maer't weer scheen aem te halen.
En slaet het agter-schip in 't barnen van de stroom,
Aen duysent splinteren. Mileten doet ons vroom
En vrindelijk onthael, daer springt een slang door 't branden
Uyt 't rijse-vuur, en wring sig om mijn kouwde handen,

Toen schold men my een man ter dood gedoemt, gewis
Ik was een moordenaer; maer dese ontsteltenis
Bedaerde toen ik hem afschudde; ja sy eerden,
My voor een God, toen ik de felle krankte keerden.
In 't eynde; ik sie de stad daer Neroos standaert-vaen
En blinkende arenden, en wapen kroonen, aen
Het weytze Capitool den vreemdeling doen weten,
Dat het latynsche hooft hier is ten troon geseten,
Tot nu toe heb ik hier God Christus wet gestaeft
Maer mat van arbeyt; dorst, en naektheyt, ijlt, en draeft
Mijn siele na de rust, ik wensch by Seraphijnen
In 't eyndelose ligt, Gods wesen, te verschijnen:
Mijn geest verswint, door al de hemel-bogen heên
Ik wemel in een vreugt die hemels is beneên.
Mijn veder stuyt, ik kan mijn sugten niet verkroppen.
Niet dat ick weygren wil de laetste hart-bloed droppen
O! vriend ONESIMUS te storten, neen het leed
Dat my de wrede vorst sal lijen doen hoe wreed
Neem ick vernoegt van God, voldoe mijn bang verlangen,
Mijn JESU! kom wilt my ter halver lugt omvangen.
Dus leefde ik; hoe ik sturf, sult gy wel light verstaen
Van die mijn levens-son heeft sien ter kimmen gaen.

R E Y - S A N G Der *Roomsche Broeders, die Paulus hebben sien doden.*

WY hooren de offer-hoornen brommen
   En sien uyt de Ostiënzer Poort,
Geketend onder ijs're drommen
   De Christen-kruys-held treden voort.
So onverschrikt, en bly van wesen,
   Dat het gekranste Priesterdom
Nog scheen een wonder-werk te vresen
   Ja stond voor sijne redem stom,

Die vol van ernst Gods lof uyt dreunde,
't Scheen of hy sig 't krioelen van
't Gemeen, nog wrede beulen kreunde,
Die besig liepen, af en an.
Ik (riep hy) heb den strijd gestreden,
't Geloov behouden, en althans
Sal my God der reghtvaerdigheden
Bekronen met een eren-krans.
Mijn siele krimpt nu ik sal uyten,
Wat dat, wat dat ik verder nog
Gesien heb, agh! mijn hart wil sluyten
ONESIMUS ay raem het dog!
Ik wagt die kroon in dese dagen
Roept hy geknielt, ik zijg ook neer,
Mijn root-gekretene ogen sagen,
ONESIMUS agh vraeg niet meer!
Dat's Keysers beul, laet ick watschreyen,
In een on metelijk gelag,
Van al de Priesterlijke Reyen,
Hem gav', hem gav', de martel-slag.
Vergramde God dat nu de roeden
Van uw getergde wraek, de vorst
De wrede vorst het bloed doen bloeden
Dat hy so dartel plengen dorst:
Send hem de bitterste ongenaden,
Gun hem geen beulen, dat hy self
Gedoemt van Romen, en van Raden,
Zijn strot doorsteeke' in 't hofgewelf.
Geen Tiber sal de moord-vlak wissen
Terwijl den Ostiënzer hoort
In laeter eeuw, dat hy moet missen
Zijn naem; gekeert in PAULUS-poort.

E Y N D E .